PORTIVS

INTEL
LECTVS
IVDICAT
VERITA
CO[illegible]PACTVS TEM [illegible] NCTV

V[illegible]S [illegible] OSVLVS
[illegible]DE[illegible]DET[illegible]VE
PLVRIMVM

Alcuinus. Rubanus Grammaticus Galeni 256.

[illegible]neli compositio ex melle et vino. 273.

Sulphur quibus noxium. 293.

Vidi ego lecta diu, et multo spectata labore

cauda tremula. 386. Degenerare tamen. Virgil

Musica, cantus, mimi, sunt ad communia primi.

Odi illos ceu claustra Erebi quicunque loquuntur

Ore aliud, tacitoque aliud sub pectore condunt.

Cum multis conversandum casu cum paucis electione

[illegible] sic dispungunt loco locum illum scripturae

Reges gentium dominantur. Vos autem non? sic.

Lutherus sic legit apud S. Augustinum.

Creavit te sine te: non possum te

salvare sine te?

Vulgo iactatur illud. Scire tuum nihil est nisi

te scire hoc sciat alter. cum Poeta dicat

— — — o mores! usque adeo ne

Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter?

Tantus amor terrae. Georg. 2

1605 Turris Varsaviae concidit 7 Maii: Samo-

Scius Cancellarius Regni mortuus

1605. 10 Maii.

Grave est inimicum habere armatum et iratum

Iratus nocere cupit, armatus potest. Cic.

Ubi minus virtutis, ibi plus fortunae.

Quamdiu Apollo dives fuit, habebat oppugnatores qui coronati hostes

[illegible]avellant: Quod si de [illegible] idem sentiamus. Vida [illegible]

Celebratis doctores celebriamobe [illegible]anam docent [illegible]cam et [illegible] dedi[illegible] [illegible]anam docere quod aliud est quam intellectu ratione et iudicio privare? Apollo's commenda [illegible] equum.

POPVLARIA EPIGRAMMATA MEDICA.

AD REVERENDISS. AC ILLVSTRISS. CARDINALEM GRANVELLANVM.

Authore Gabriele Ayala Doctore medico.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Gulielmi Syluij, Typographi Regij.
D. M. LXII.
CVM PRIVILEGIO.

Joanni. Broscio. dono dedit Clarissimus Dominus Raynerius Fuscarenus Patritius Venetus. 1622. Patauii

Xdictus pulvis abunde vesicam exonerabat cleaosumque sacculum pene sanguinis imagine pingebat. Iam ventriculo robur redierat, iam corpori toti vigor et mihi ad perfectionem artis medicae sola deerat laurea, et empticii testimonii liber.
Vide ibi reliqua.

TENOR PRIVILEGII.

CAutum est Regio diplomate ne quis Popularia hæc Epigrãmata, authore Gabriele Ayala, Doctore medico, intra annos proximos quinque, præter Gulielmum Syluium, Regium Typographum, typis excudat néue alibi excusa importet aut venum exponat. Datũ Bruxellæ. 5. Septembris. 1 5 61.

AVTOR AD LECTOREM.

QVI *nos esse minùs breues queretur:*
Nec satis pro Epigrammatis facetos:
Attendat, medica esse quæ hic canuntur,
Et Galenica non Catulliana.

REVE-

REVERENDISS. AC ILLVSTRISSIMO ANTONIO PERENOTTO, CARDINALI GRANVELLANO, Archiepiſcopo Mechlinienſi, Regiq; Catholico in ſuo Belgio ex Primatibus Conſiliario, &c. Mœcenati ſuo, Gabriel Ayala S. D.

PERMOTVS *Genij impetu latentis,*
Pro vera Medica arte, Cardinalis
Illuſtriſsime, carmen exaraui,
Qualecunq;: tibiq; dedicaui.
De morbo & lue deinde peſtilenti,
A me cuſa graui labore cæpi,
Publicare, tuo fauore tutus.
Quæ nunc offero plus amænitatis,
(Si non fallor) habent minusſque noctis.
Mœcenas patere, ô, tuis ſub alis,
Sic ſint tecta Epigrammata, hæc, vt illa.

MEDI-

MEDICVM DEBERE ESSE PROBVM VIRVM.

ABSQVE *fide, pietate, metu, doctrina vere͂da est,*
Non secus ac gladius quem furiosus habet.
Improbus ah medicus mortes impunè procurat,
Cum vult: arte sacra proficuáque nocens.
Sit bonus imprimis igitur, rigidusq́; satelles
Virtutis, fecit quem medicina suum.
Sic neque monstrabit sæuis aconita nouercis:
Nec dabit in miseri dira venena necem.
Nullius excutiet fœtum, per matris abortum:
Pressus ad hoc precio, seu prece, siue minis.
Pabula mutilibus flammis, turpiq́; furori
Non dabit. ite salax putida turba procul.
Nec desperatæ vitæ, spe pascet inani:
Sed tempestiuè fata propinqua canet.
Prospiciat domuiq́; suæ, rebusq́; monebit:
Dum fas, se lachrimis concilietq́; Deo.
Nec curam vllius morbi, vafer extrahet vnquam,
In plures, quàm res postulat ægra, dies.

In medicos ebrietati & gulæ deditos.

NVTRICEM *esse gula͂ medicoru͂ antiqua querela est:*
Iustior, hanc ipsi si tueantur, erit.
Turpe viro medico ventri indulgere voraci,
Aut salsamentis, ingluuieq́; dapum:

Aut nimio potu, quo mens perculsa fatiscat:
Officiumq́; neget pesq́; manusq́; suum.

In medicos nimis præcipites.

Q V O S *non officij admoneant documenta Galeni?*
Hippocratisq́;? putem non nisi in arte rudes.
Abstineas ait ille ægris, omniq́; medela:
Donec in obscuro morbus, & æger erit.
Disce prius morbiq́; genus, speciemq́;, gradumq́;:
Disce ægri vires, præteritumq́; statum:
Disce omnem breuiter naturam: deinde medere:
Qui vis, quod medici est muneris, esse tui.

Veros medicos, homicidij temerè insimulari.

D I I *meliora: author grauis est Stagerita fatemur:*
Is sed hyperbolicè dicere multa solet.
Sic illum, medicorum opera, concedere fatis
Ex ægris plures, asseruisse reor.
Scilicet ignaros veræ artis, quælibet ætas,
Non secus ac habuit, sic habitura diu est.
Iudicio acri, opus, ingenioq́;, vsúque medendi,
Et doctrina omni, qui medicatur, habet.
I nunc & de plebe aliquem manda æger aliptam:
Cum tua vi morbi penè sepulta salus.
Felix qui vitam (qua nil antiquius vsquam)

Credi-

Crediderit docto, credideritq́ probo.
Infelix contra, qui aura deceptus inani
In rudem, inexpertum, difficilemq́ue cadet.

De morbis diuinitus immissis.

QVIS neget arcanas multas accedere labes,
Eluere Æsclapius quos neget esse suum?
Fata viam inueniunt semper, tacitusque palamq́
Quos placet affligunt, implicitosq́ tenent.
Placandum cæli numen, precibusq́ litandum
Protinus, humana cum nihil arte licet.
Vt Deus aut morbos, miseratus tollat ab ægris:
Aut trahat ad se animas, eripiatq́ue malis.

Catharrosorum vitam dubiam esse & periculosam.

NON secus ac nautæ quibus est vita omnis in vndis,
Naufragio expositi sunt propiore gradu:
Sic quoque morborum omne genus propendet in illos,
Multa quibus capitis fluxio semper adest:
Nam modò pleuriti, modò tussi, sæpe cynanche,
Iliacoq́ue malo, cæliacoq́ dolent.
Sæpe repentino spasmo, asthmate, syncope & oris
Ventriculi morsu dilaniante gemunt.
Adde his arthritim, niphritim, tormina coli,
Adde spui grumos sanguinis, adde pthysin.

Adde sacros morbos Epilepsiam, & Incubum, & æstrũ,
Quod facit attonitos, immemoresq́ sui.
Adde alia innumera, in dentes, oculosq́, genasq́
Auréisque, & partes quaslibet, inde trahi.
Securus nemo esse potest, me iudice, vitæ:
Cui caput imbre madet, assiduoq́ pluit.

In propriæ valetudinis desertores.

PERPETVIS *crucibus deuouit inopia multos,*
Restitui in sanum qui potuere statum.
Ah miseret: neque enim durus sim pauperi & ægro:
Iusta nisi fuerit vindicis ira deæ.
Indignor meritò, & iustas Rhamnusia pœnas
Inferat oro, quibus tam grauis ipsa salus,
Vt malint omnem in morbis traducere vitam:
Viuere præscripto, quàm medicina tuo.
Laudandi quibus & res est, animusq́ fruendi:
Nec curatoris, nec rationis egens.

Maiori cura iumentis quàm hominibus prouideri.

SI *velut excellentis equi quos cura remordet,*
Quemlibet extimulet corporis alma salus:
Rarius omnigenis sub morbis strata, iaceret:
Vitaq́ vix vnquam cederet ante diem.
Nam neque aquari illum tolerant nisi tempore certo:
Tumq́ue bibat iusto plusúe minusúe vetant.

Pabula

Pabula nec semper: fænumque & semina vesca
Non nisi mensura conueniente, probant.
Quin neq; segnitie frangi, nimióue labore
Permittunt: noxam scilicet ambo trahunt,
Mollibus in stratis deuoluat, membra laborant,
In noctem & velant insuper illa sago.
Manè repurgantur strigili de corpore sordes:
Arcetur breuiter, quicquid obesse queat.
Si verò hæc inter morbum contraxerit æger:
Præsidijs aptis tollitur absq; mora
Nos contrà ingerimus sine lege, sine ordine quæuis:
Lac, carnes, pisces, ithria, mala, nuces.
Fætusq; arbóreos, fungosq;, herbasq; virentes:
Et bibimus varijs pocula mixta modis.
Sic Zythum, & vinum, & crudum de fonte liquorem
Miscemus finem non faciente gula.
Currimus, ardemus, frigemus, ad otia segnes
Transferimur, quatimur, spe, metu, amore, odio.
Negligimusq; semel quæcunq; salubria factu:
Et nisi vix tandem quærimus artis opem.
Ah pudeat pluris fieri insessore caballum:
Quid seipso vlli homini charius esse potest?

In ægrotantium præsertim diuitum lasciuiam.

HVC Cræsi Plutiq;, vt vos Alecto flagellet:
A Medicis iussis, consilijsque salus.

Cur temerè illorum sancita salubria flocci
Penditis? vtq́; lubet tollitis illa loco?
Ipsa ferunt mortem & vitam discrimine paruo:
Hem quibus obijcitis facta per ista caput?
Parendum medicis vltro: ne lubricus error
Ad Styga transuersos præcipitesq́; trahat.

Victus rationem in morbis tollendis palmam obtinere.

Ægra valetudo, victu curanda salubri:
Aut medicamentis, artificisue manu.
Nulla via est alia: at multò securior illa est,
Et potior ratio, quæ docet ecquid edas:
Cæteráque in potu inq́; cibo obseruanda diurno:
Atq́; alijs titulo nota diæta tuo.
Scilicet hac vna morbos Erasistratus omnes
Auferri tuto posse monere solet.
Hacq́ue reduci ægros placido in sua pristina motu:
Ast medicamentis vis metuenda subest.
Qua fateor propere exturbari à corpore noxas:
Iactura id fieri, non tamen absq́; graui.
Nam senium accelerant, mortemq́ue vtentibus, illa:
Certum adeo virus pharmaca semper habent.
Chirurgia autem ferro desæuit & igni
Et laqueis: herbam quando priora ferunt.
Cirurgi mediciq́ue ideo fuge cautus arenam,
Spondeat expositus dum tibi victus opem.

Mortis

Mortis ineuitabilem necessitatem æquo animo tolerandam.

FATA immota manent: fatis cædamus oportet:
Hac omnes nati conditione sumus.
Cur igitur cum vitalem Proserpina crinem
Abstulit, vllius pectora mœror agat?
Cur quisquam accuset, si rerum æterna cathena
Alliget hunc grauibus continuisq; malis?
Quod visum est superis, est æqua mente ferendum:
Non locus est liti, non capere arma licet.
Cùm Deus & vitam nobis, & commoda mille
Coutulerit, larga munificaq; manu:
Cedo quæ tanta impietas, vt reddere nolis
Vsura est cuius non nisi certa data?
Quæ tanta est rerum imprudentia, & error in vllo?
Candida qua tulerit ne ferat atra manu?
Dij precor hoc scelus, hanc terris auertite pestem:
Ne cui sit vitæ tanta cupido suæ.

Prædictiones vitæ & mortis vtiles esse & necessarias.

QVI vitam ægroti in certo discrimine verti:
Aut illi summum cernit adesse diem:
Euentus tristes dubiósue edicat in ipso
Limine id officij conscius esse sui.
Non est in medico semper curetur vt æger.
In deploratis plus Lybitina potest.
Hinc vitæ qui audet securum reddere, quem scit

Nutare: infandum perpetrat ore scelus.
Dat morbis alimenta, facit se negligat æger.
Omniaq́; in tuto cogitet esse sua.
Et simul ægroti spe falsi imponit amicis:
Vxori & natis accumulatq́ue cruces.
Scilicet ingeminant non expectata dolorem:
Bis miserum est medico ludificante mori.
Hinc voces illæ obscœnæ et conuitia surgunt:
Impostoresq́ue putant, carnificesq́ue vocant.
Et dicas, Furiasq́ue omnes Acheronte refusas
In medici accersant, extimulentq́ue caput.
Quòd charæ vxori non vltima verba maritus,
Nec dederit coniux oscula summa viro.
Quod natis adimat mors intestata parentem:
Bellaq́ue legentur litigiosa fori.
Quòd Styga sępè petant properato stamine: ituri
Præmoniti ad superos stelliferosq́ue globos.
Labitur artis honos nimirum & gloria nostræ
Quando professores illius error habet.

De morbis frigidis.

C V M *memini morbos ex frigore (teste Galeno)*
Vixdum vnquam tolli prorsus, inane gemo.
Ergo querar semper, quòd sit pituita molesta:
Quòd mihi det somnos nocte dieq́; graues.
Asiduo multam cumulari in ventre saburram:
Natiuæq́; aliquid vix superesse famis.

Formine

Formina rugitusq́ querar ſuſpendere ventrem:
Multaque præterea ſemper obeſſe querar.
Nam niſi ſint validæ morboſo in corpore vires
Amiſſæ, hîc fruſtra quæritur arte, ſalus.
Vt tamen affligare minùs, præſtare licebit,
Is labor à primo proximus eſſe ſolet.

De aromatum vſu & præſtantia.

FELICES terræ tractus vbi balſama manant:
Caſiaq́ & grato quicquid odore placet.
Quo vos extollam ore ſatis? veſtri vſus vbique eſt,
Siue valetudo proſpera: ſiue mala.
Ambra, aloës lignum, moſchus, poma aurea citri,
Et quodcunq́ aliud, fertis aroma, ſacrum eſt.
Scilicet aſſeritur fugitura è corpore vita
Horum opera, iugulum ſyncopa quando petit.
Vim quoq́ ventriculi, iecoris, cerebrique ſepulta
Erigimus: morbis efficimusq́ parem
Quid memorem hyſtericas, in vitam à morte reduci,
Suſcipiunt quoties munera veſtra ſinu?
Felices Arabum ſaltus, felicia Tempe:
O nunquam veſtra deſtituamur ope.

In medicos conuiuatores.

LIBERTAS, ſine felle ſales, ſine ſorde culina,
Obſcurant regum pontificumq́ dapes.
Qui domi habet quæ largitur natura benignè,

Quæque huic sufficiant paucula, liber agat.
Lætus edat, lætusq́; bibat, nil debeat vllis:
Inuidiaq́; carens ambitione vacet.
Vulgatum est abeundum esse, aut vnà esse bibendum:
Quid tibi cum medicis Bacchica turba rei est,
Quid facias Iater si, vti fit, te vina coronent,
Eripiantq́; ægris, eripiantq́; tibi?
Viuere si videas nimiùm genialiter illos,
Cum quibus es? morbis des alimenta, ferens.
Inuenies odium damnans salsósque cachinnos
Experiêre miser, ridiculúsque gemes.
Æmula Pythagoræ in mensa, inter pocula, & inter
Solennes epulas, sit medicina decet.
Noster honos, preciumq́; artis vilescere cœpit,
Conuiuatorum (dij meliora) probro.
Infelix seruum pecus, & verissima ventris
Mancipia, ah tantùm vita beata domi est.
Non tamen idçirco penitus conuiuia tollo:
Per me symposijs laus sua salua manet.
Sectari medicum conuiuia nolo, Catonem
Audiat, & raro prandeat opto foris.
In medio virtus sedet aurea, deuius error,
Et vitium, illius stringit vtrumq́; latus
Rectus vt vsus habet laudem, sic crimen abusus
Fert secum: turpem conciliatq́; notam.

De medicorum connubijs.

NON

NON *ego laudarim populoſa Lutetia legem,*
Qua medicis ſterilis, vitaq́ ſola fuit.
Quippe vagam & dubiam quis malit tollere prolem,
Quàm certam ex certo legitimoq́ thoro?
Annon Hippocrates ſobolem de coniuge claram?
Laudemq́ à memori poſteritate tulit?
An gnari naturæ operum, ignorare queamus
Tempeſtiua Venus commoda quanta trahat?
Sed veluti conſulti, alijs impendimus artem:
Sic ea res nobis arte regenda venit.

De conualeſcentium erga medicos ingratitudine.

CORPORE *qui bene habent Medicinam odêre: ſed ijdē,*
Cum languent, medicos, ſupplice voce, rogant.
Mi domine, ô miſerere ægri: ſuccurre iacenti:
Tolle ſalutifera, qua potes, arte malum.
Me tuo in ære omni, dum viuam, tempore habebis:
Immemor ô nunquam muneris huius ero.
Experiêre virum gratum, mare, ſidera, terras
Iuro, hæc in promptu quilibet æger habet.
At poſtquam reuocata ſalus eſt, penè reditur
Semper ad ingenium: nullo in honore ſumus.
Ridemur, flocci fimus, pro munere murmur
Accipimus, toruo lumine, voce graui.
Ægrotaturos ſe, nolunt credere ſani:
Hoc quoque qui primùm conualuêre putant.
Hinc pariter medicos ſpernunt: niſi quando præhenſi
A morbo,

A morbo, luctus omnia plena vident.

De eadem ingratitudine ex Democrito.

INGRATI *quàm sint in nos, artemq́ medendi,*
Qui nunquam nostra destituuntur ope,
Hinc patet. ægroti, sarta, tectaq́ salute,
Fortunæ clamant munus id esse suæ.
Aut certè asscribunt diuis, cecidére benignè
Si qua illis, nobis dantq́ sinuntq́ nihil.
Oderunt artem medicam, luxumque gulamque
Frænantem: sed non ista querela recens.
Tempestate eadem Hippocratis fuit atq́ Galeni,
Virtutem semper inuida facta premunt.

De Chirurgiæ præstantia.

CHIRVRGIA *soror Medicæ artis tertia, curat*
Morborum omne genus dexteritate manus.
Nobilior fateor pars est quæ pharmaca miscet:
Quæque salutari viuere lege docet.
Chirurgia tamen prior est & tempore & vsu:
Vt sit in applicitis illius omnis honos.
Externos neque enim affectus modò, teste Galeno,
Sed quodcunq; malum, quod latet intus, agit,
Non ita per sumpta in corpus, victumq́ salubrem
Auxilium morbis omnibus esse potest.

Auxili-

Medicum non debere ignarum esse Chirurgiæ, nec chirurgum medicinæ.

CHIRVRGI propè semper eget quicunq; medetur:
Vt coquo, & officio pharmacopæe tuo.
Sed neque Lanfranco est, dignusúe Tagautio alumnus:
Qui non est Medica tinctus ab arte priùs.
Altera in auxilium alterius conspirat vbiq;
Quod satis vtrique est addat vterque suis.

Ægrotum de medici fide & doctrina imprimis bene fidentem esse oportere.

ÆGRI *de medico quantùm fiducia possit,*
Siue fides illam, claráue fama trahat:
Magnus Alexander Macedo testatus abunde est, Q. Curtius lib. vltimo.
Pocula quando metus plena Philippe dabas.
Regem cui vni vnus non sufficiebat hic orbis.
Morbus habebat atrox, nec procul hostis erat.
Hostis qui posset vim tanto inferre tyranno:
Militibusq; animus iam propè nullus erat.
Rex itaq; indignans medicos vocat, imperat, ausint
Extrema: accelerent, nec mora, cœtus init.
In se curam omnem recipit magna arte Philippus:
Et simul, ô, animo Rex ait esto bono.
Spondeo strenuam opem & fidam celeremque daturu
Post triduum interea Regis ad ora venit
Inductum à Dario Persa, multo ære Philippus
Misceat in domini toxica certa necem.

Rex tamen intrepidus, promissa luce Philippum
Expectans, dextra, pocula mixta, tulit.
Puluinoq́; premens sibi scripta ea protulit olli
Spectanda. & pariter non bene nota bibit.
Hic medicus frendens secum venisse gemebat
In dubium, immerito seque suamq́; fidem.
Mitto alia: excepit regem singultus & horror:
Signaq́; non dubiæ plurima mortis erant.
Tunc animi quid Alexandro reliquisque fuisse?
Quem medicum credis sustinuisse metum?
Mox tamen ecce salus propè conclamata refulsit:
Redditus es castris ilico magne tuis.
Certa erat in medico Regi fiducia alumno:
Spes medico omnis erat in fide & arte sua.
Nec quæ Parmenio properarat scribere regi
Terror erant: nec quæ tristia visa dein
Profuit id certe, tanto in discrimine, vtriq́;
I nunc, & medico fidere crede leue.

Medicum debere vitæ suæ institutum alijs omnibus anteponere.

TORQVERI, *aspirare aliò, damnare gemendo*
Seq́; suámque artem grandia damna trahit.
Nil miserabilius quàm reclamante Minerua,
Et genio, vitam, quæ sit acerba, sequi.
Aut igitur medicum confestim desere munus:
Aut nihil hoc melius nobiliusq; puta.

De

De exitiali plerunque ægrotantium temeritate.

QVIDAM *hominum de fæce, febri correptus amara:*
Per notos medicam sollicitabat opem.
Consultum est illi clysterem admitteret, omni
Absq; mora, viuus si superesse velit,
Protinus excoquitur saccus, miscentur oliuo
Turpeti, Ellebori, scammonijq; doses.
Clysmaticusq; liquor iam sic commixtus in olla,
Aduolat, abq́ue ægro suscipiendus adest.
Sed puer ecce, domum, oblitus syringa cucurrit:
Curamq́ue ampullæ, dum redit, æger habet.
Qui secum: moriar citiùs quàm enemata ventri
Infundi patiar: non ego primus ero.
Non tulit illa pater, frater, quisquámue meorum:
Vah sordes: fluidis sufficit vna gula.
Et pariter lagenam hausit, dicta ocyùs omnem:
Ridiculusq́ue alijs mors fuit ipse sibi.
Huius ab exemplo æger, pro se quisque, moneri
Ne temerè faciat non facienda, putet.

De vario medicorum vultu.

Vultus vt est animi indicium & certissimus index,
(Sit nisi fucatus) sic graue pondus habet.
Afficit ægrotos variè: spemq; addit & aufert:
Tranquillus, tristis sollicitúsue nimis,
Turbidus aspectus, turbatum animum esse fatetur.

Compositus mentem sensaq; pace frui.
Fluctuat instabilis: titubat malè conscius ardet
Scintillátque ira pectora quando tument.
Conrahit offensus frontem: rugisque minatur
Asper: & in rigido qui sedet ore grauis.
Diducit faciem lætus, roseóque colore
Emicat, ægrotis lætitiámque facit.
Dimittunt oculos, vultúmque animúmque, tremúntque
Palléntque exanimis ingeminántque metum.
Spémque repentè adimunt pacatis vndique rebus:
Ex medici facie scilicet atra legunt.
Tuncque actum de vita esse, aut illam absque periclo
Haud esse illachrimant absque mora absque modo.
Ignari, plærumque suum illum prodere morbum,
Qui curare alios creditur arte sacra.
Sic fit vt inuidia turgens spe palleat auri:
Dum statuit quouis nil prius esse lucro.
Lasciuos oculos damno: vultúmque procacem
Fauniśque ac Satyris qualis adesse solet:
Qui struit insidias hirquis cransuersa tuetur:
Qui leuis est: risu proditur ille suo..
Nam ridere nimis fatui est, capitisque minuti
Indicium: risum qui sapit arte regit.
Sic quoque nemo supercilium, nimiúmq; seueros,
Tristésque & rigidos difficilésque probat.
Triste genus migrate alio: vita obuia nostra est
Comisque ac facilis, plena bonæque spei.

Deie-

Deiectos, paruiq; animi, placido erige vultu
Quisquis es, & iusti supprime signa metus.
Securos, vanósque nimis, nimiumq; supinos.
Argue toruo oculo, fronte reprende truci
Nutuq; & facie & manuum vertigine damna:
Ne desint propria sedulitate sibi.
Vultum aliàs tibi sume grauem pariterque, benignum
Et placidum & qui te comprobet esse bonum.

De vulgi in medicos dicacitate.

VT puto seculum erit nullum corruptius isto:
Vsqueadeo scelerum creuit vbique seges.
Mitto alia: in medicos debacchari omnibus æquè:
Et libet, & (grauius quod reor esse) licet.
O veterum mores: Saturni ô tempora Regis,
Quo ventum est? hodie risus vbiq; sumus.
Mendici, scurræ, nugones dicimur esse
Passim omnes: sed adhuc ista querela leuis.
Carnifices, homicidæ, tortorésque putamur:
Immaniq; hominum quærere strage lucrum.
Sarcophagos, scio, Aristophanes petulantius ausus
Appellare fuit: tale sed ille nihil.
Misit in exilium medicos Cato & expulit vrbe
Durus homo, falsus suspicione doli:
At tanta in medicos nunquam conuitia iacta:
En quo nostræ artis gloria lapsa vetus.

De præpostera quorundam Hispanorum opinione.

Hoc vno Hispanos accuso & damno frequenter,
Quod verpas, medicos quoslibet esse putent.
Iudæósque vocent generisq; opprobria clari:
Quid precor à recto longius ire potest?
Qui genere illustri est, neque enim vilescere ab arte
Nobili, & antiqua proficuáque, queat.
Lux tenebrásne ferat? det virtus dedecus vlli?
Aut pariat turpem degeneremque notam.
Ars medica obscuros in claram educere lucem:
Sublatósq; ab humo nobilitare valet.

De via perueniendi ad artis medicæ perfectionem.

Metam vbi constituunt physici, portúmque laborũ,
Principium medicæ ponitur artis ibi.
Si quis dignè igitur medicum sibi quærat honorem:
Nota illi Logice, nota Mathesis erit:
Nota etiam naturæ omnis terræq; marisq;
Aëriæq; plagæ, stelliferiq; globi.
Tum causas rerum, effectus, discrimina doctus
Antea, ad humanum transferet arte statum.
Physiologia *Atque via ductus facili certáque breuíque*
Semiotice *Primum, hominis quàm sit fabrica magna, sciet*
AEthologia *Mox signa & causas effectricésque salutis,*

Seruan-

Seruantésque hominem ne cadat ante diem: Itygine
Quæ victus ratio: quæ sint alimenta cauenda:
Et breuiter quidquid corpora sana facit.
Hinc morbos & quæ morbos comitantur adibit: Nosologia Pathologia Prognostice Pharmaceutice
Viuificásque feret læthiferásque notas.
Inuigilansque Dioscoridi scriptisque Galeni
Excutiet loculos pharmacopola tuos.
Et quæ simplicia, & quæ ibi sint composta videbit:
Et quis simplicibus compositisque modus.
Postremo normæ certæq; insistet amussi: Therapeutice
Qua parta, studium vertet ad artis opus.
Iamque ægros medicamentis victúque salubri,
Oppugnans, veniet victor in ora virûm.

De iniquis ægrotorum postulatis.

In *certo positum qui se videt esse periclo,*
Ah frustra, votis non facit ille modum. Hipp. ad Cratenam.
Sic quoque quos morbi frangunt, suspiria ducunt:
Et fieri à nobis multa negata volunt.
Nempe repentè malum curari, ardore leuari,
Restinguique sitim, restituique famem.
Induci somnum, minui auferriue dolorem
Atque alia in nostra non ita posta manu.

Ægrotis nihil temerè consulendum.

Vt *sine lege loqui in causa sit turpe forensi,*
Turpe etiam medico sit sine lege loqui:

Lex medicis ratio est: haud nomina magna virorum:
(Magnos sæpè viros pondera magna latent)
Quid porrò est ratio, nisi demonstratio caussæ?
Quid caussa? omnigenæ fons & origo rei.
Nil igitur tibi nota rei sit caussa priusquam
Consule, qui medicus non malus esse voles.

De formæ in medicis prærogatiua.

CORPORIS effingi species si posset ab arte,
Lætæ frontis honos, gratus in ore color.
Aspectus placidus, breuiter perfectio summa
Membrorum, voti sit Medicina tui.
Duxq́; esses medicis vt eam sine fraude pararet
Quisq́; venustatem cresceret vnde decus.
Perstringit tacitè sensus conspecta venustas,
Ægrorúmque animos conciliare valet.
Non tamen idcirco infelici sydere natos
Despice, si, vitium corporis, arte premant.
Et fortè ingenio, doctrina vsuq́; medendi,
Virtutumq́; choro si sua damna leuent.
Natura haud quaquam confert vni omnia summa:
Præstat, præcipuis quem beat illa bonis.
Facundus, pulcherq́;, suæ rudis artis, ineptit
Haud rarò, & secum plurima damma trahit.
Contra oculis, membrisq́; alijs in corpore captis,
Sæpè auxit mentem cælitus, ipse Deus.
Num balbo malis fugientem, credere vitam

Si

Si ſapiat? quam cui ſit, ſua forma grauis?
Non bene forma habitat cùm culto in corpore, vilis
Eſt animus: forma huic inuidioſa ſua eſt.
Felices quibus eſt vtrumq; datum & reſpondet vtrumq;.
Poſtea queis animi nobilioris honos.
Prima igitur cura eſto huius, primum inſtrue pectus,
Poſtea corporeis conſpicuiſq; vaca.

In medicos, cùm male habent, a iuſtis medicamentis abhorrentes.

NVM *medico indignum à ſe diſſentire videri?*
Vera docere alios dogmata, falſa ſequi?
Pugnantis vitæ paßim, fraudiſque notamur:
Nulla capi à nobis pharmaca, multa dari.
In noſtro ipſius nos paſcere corpore morbos,
Quos, cum adſunt alijs, carpimus ore graui.
Non volo diſcipulum naturæ, hac peſte teneri:
Sed volo lege pari, ſéque alioſq; regat.
Quæque alijs ſuadet, prius illa vltro ipſe capeſſat.
Et ſolida exemplo comprobet eſſe ſuo.
Cumque alios velit incolumes traducere vitam,
Curet vt in tuto ſit ſua vita loco.
Qui ſecus id faciet, mox audiet ille, medere
Tunc alijs, poſtquam te medicatus eris.
Qui malus ipſe ſibi eſt alÿs bonus haud ſolet eſſe:
Quiſque ſibi propius, qua valet arte, fauet.

De remediorum deſcriptionibus quas receptas dicunt.

MVLTA animum rapiunt transuersum, erraréq; cogunt
Haud rarò quoties litera signat opem.
Hinc promens descripta ægris relege antea cautus:
Quàm sub iudicium quilibet illa vocet.

In medicos scelerate lenes & negligentes.

SI mihi relligio haud esset perstringere quenquam:
In versu legeres nomina multa meo.
Scilicet arguerem culpas, medicosque notarem
Quos rude veræ artis pectus habere scio.
Nomina magna quidem iactant, annosque recensent,
Longumq́ vsum, hominum quem peperere nece.
At ratione carent, artísque vsusq́ magistra:
Et norma: solidum quæritur vnde decus.
Sic nuper quidam vena in pulmone refracta:
Turpiter ægrotum sustulit ante diem.
Nam leuia exhibuit primùm non fortia: Coë,
Cùm secus id fieri, tuq́ Galene velis.
Atque ita sensim vlcus læthale in pectore natum est:
Quod prohiberi omni debuit absque mora.
Hoc sed enim validis tantùm, plagaq́ recenti,
Præstari magna sedulitate potest.
Hydropicum sanare alius dum tardat ineptus:
Excidit à summo præcipuoq́ue scopo.
Vidi etiam temere differri pocula sacra:
Cum validum corpus, febris haberet atrox.
Vidi suppressum serò, occidisse catharrum,

Principio fuerat, quem cohibere leue.
Vidi discutienda statim concrescere sensim
In Schyrrum, in nodos, perpetuasque cruces.
Vidi alia innumera ex vno hoc errore profecta,
Quod suspendantur pharmaca iusta, diu.
Fronte capillata verè est occasio: præceps
Quæ semel vt fugit, postea nulla redit.
Ast operæpretium est, quàm sint audire, diserti
Principio semper qui leuiora probant.
Esse venenata & propè deleteria vitæ,
Quæ quatiunt motu corpora nostra graui:
Nilque opus esse, aiunt, violentis lenia quando
Pharmaca sufficiunt, non nego: sed quid ab his?
Sufficere hæc autem, vel non: tentare necesse est
Facto à debilibus ad potiora gradu.
Id verò falsum est dogma, imprimísque uociuum:
Præcipuè valido præcipitíque malo.
Quis sibi, conspecta Scylla, oppositáq; Charibdi
Auráq; & remis, non cauet absque mora?
Nónne statim casu cum quis delapsus in ignem est
Eripitur læsa parte subinde sui?
Iactura leuiore, lucro est grauiora cauere
Damna: mora in multis pessima, parua licet.

De corporis in medicis elegantia & cultu.

SINT *procul hinc medici qui sunt vti fœmina compti:*
Ex vitio in vitium turba parata nimis.

Barba graues non rasa decet, me iudice, quanuis
Hac careat, longa pulcher Apollo coma.
Turpe capillitium pariter mentumq; fouere:
Vtq; virile istud, sic muliebre prius.
Hippocrates vngues monuit, crinesq; putandos,
Inde venustatem, quæ sit honesta, petens.
Est Harpiarum longis esse vnguibus estque
Sordidi & ignaui lucripetæque nota.
Ciuilem imprimis medicum vrbanumq; probamus:
Quem neque spurcities rusticitásue grauet.
Is certè haud quaquam fœdum exhalabit odorem
Parte aliqua: aut sordes non bene lotus alet.
Aut capite impexo incedet, ructúsque pudendos
Admittet: fugiant hæc probra quæso procul.
Lentigo scabies, scalptus, crebérq; screatus,
Tussisq; idq; genus cætera crimen habent.

De incompositis inordinatisque medicorum affectibus.

NON *solum in medico petulans lasciuáque vita*
Damnanda est, morbos quæ facit atque fouet.
Verùm etiam motúsque graues, animiq; procellæ:
Vt sint liuor, edax, spes, amor, ira, lucrum.
Nec non ambitio, similésque in pectore fluctus:
Mens quibus excutitur sæpius arce sua.
Inuidia infelix monstrum quos occupat æstro
Fascinat, & memores non sinit esse sui.

Non

Non ſecus atque auri nunquam ſatiata cupido.
Hei mihi quam multos ſtrangulat iſta ſitis.
Iudicio, ſi quidquam aliud, ſano officit ira:
Inflammans animum concipiénsque minas.
Nec minus hac, odium mentis ſubuertit honores:
Scilicet ira odium ſuſcitat, inque vicem,
Spes dubiæ quatiunt ſenſus, velut Æolus vndas:
Et veluti timidos, ſollicitóſque metus.
Quod ratio dictat metu omiſſo audacter obito:
Nil veritus finem quem ferat vſus opis,
Rumoreſq; à te prudens exclude ſiniſtros:
Agyrtáſque & anus inuidiamq; ſine.
Perculſos fama quoſdam contraria menti
Porrexiſſe ægris pharmaca, ſcire pudet.
Sed neque ſecurum omnino cupio eſſe medentem:
Ex inopinato multa venire ſolent.
Multa latent etiam doctrina vſúque peritos:
Et fugiant Lynceum lumina multa tua.
Ergo ſpemque metúmque inter ſe temperet arte:
Spe plenum mergat nequa procella cauens.
Tuta timet ſapiens: ſyrteſque & ſaxa veretur:
Et tempeſtates cum mare lene videt.
Quinetiam faſtus, medicorúmque improba fama:
Sæpè fames, Orco corpora multa dedit.
Idque ideo quia turpe putant non illa tueri
Mordicus, arripuit quæ ſibi quiſque ſemel.
Edoctum meliora à ſe deſciſcere, laudo:

Quis sit, quin semper discere plura velit?
Qui iustum reprehensorem fastidit amarus,
Et sapit & tribuit plus satis ille sibi.
Turpe viro medico, temere nimis esse proteruum:
Quotidie inuentis addere plura licet,
Esse puto satius placidum reflectere cursum:
Quam ruere in præceps quò malus error agit.
Cæcus amor, quid si medicum impatientius vrat?
Effodiétne oculos huic quoque cæcus amor?
Qui vagus & iustis nondum maturuit annis:
Debeat huic vitam credere nemo suam.
Sit quoque suspectus quem aliena morantur ab arte:
Hæc medicos totos quod velit esse suos.
Ars medica haudquaquam, veluti prudentia iuris,
Vrbibus & populis rite vacare potest.
In plures animus partes curasq; diremptus
Est minor: & medicum vix bene munus obit.

Medicè viuere non esse miserè viuere.

medicè viuere est naturæ congruenter viuere

SIT satis ô tandem: nec enim iniucunda putanda est,
Vita ea, quàm medicos vult medicina sequi.
Nam vanum est medicè qui viuit, viuere acerbè:
Si modo naturæ vita beata quadret.

De decenti medicorum amictu.

MVNDICIEM *in medico imprimis optamus amictu:*
Immundis animis sordidus esse solet.

Forma

Forma sit apta ipsis membris: neque laxior æquo,
Stricta, breuisq́; minùs: vt neque longa nimis.
Mos regioni omni suus est & gratior vsus:
Hunc ego præcipuè consulo quisq; colat.
Nos Belgæ ad talos vestis dependeat atra
Laudamus, grauibus conuenit iste color.
Idem sit tunicæ, caligis, capitiq́; pediq́;:
Sit quoque thoraci, quem tamen esse rubrum,
Esse alium plærumq́; scio, melioribus annis
Præsertim: decorant non ita picta, senes.
Quod si res satis ampla ferat, sint serica malim
Indumenta, chlamis inferiorq́; toga.
Scilicet exornat corpus speciosus amictus:
Materiæ cuius nobilitatur opus.
Adde notas animi inde peti, nomenq́;, fidemq́;:
Derogat heu doctis trita lacerna viris.
Compositum esse animum, vestes à vertice ad imos
Compositæ vsq; pedes prodere, fama refert.
Pauper vbique iacet: non sustinet hiscere pauper:
Cùm sua nullius ponderis esse videt.
Qui, si hic diuitias simulet, non vltima laus sit:
Vt stet in illustri dogma salubre loco.
Nimirum grauiore ore, vt qui diuite ueste
Fulgeat, ægrotis iussa verenda dabit:
Annulus in digitos inducitur vnus & alter
Non malè, ab antiquo id publicus vsus habet.
Vituperem potiùs baccata manilia collo

Appensa: in re omni conuenit esse modum.

De honestis medicorum imposturis.

SVNT *qui semper agant aliquid, mutentq́ue nouentq́;*
Ad, lecto, quoties, tecta, iacentis, eunt.
Aut quoties adit hos, scitatum oracula Phœbi
Fortè aliquis: quæ res non ita tota mala est.
Fecit id Hippocrates & ab illo sæpe Galenus:
Quod tantos decuit quis sibi turpe putet?
Simplici aquæ incoquimus fulgens ita sæpius aurum:
Et lapicidarum fragmina cara damus.
Idq́ue sciente ægro: nanq́; hinc sibi plaudit, & esse
Se charum: medicum sollicitumq́; putat.
Non raro capiti sano fomenta paramus:
Sæpe aures sanas non nocitura linunt.
Nil agere interdum multum est agere. vtile porro
Tunc erit imprimis fallere fraude leui.
Cum nos oblitos credant, artisq́; suique
Ignari in morbis ocya crebra dari.
Sed velut hæc tolerem plebis rudiumq́; fauore:
Sic quoque damnem, ægri mens vbi docta vetet,
Nimirum sapiens res, vti sunt, ponderat omnes:
Imponiq́; sibi credulitate dolet.
His capitur nugis crassum tantummodò vulgus:
Et quorum mentes perditus error habet.
Prô superi quanta caligine submerguntur
Qui stulti Antyciras, Elleborumq́; vocant.

Magnum est aliquando medicamentum nullum sumere medicamentum.

vorant

Hic

Hîc opus est actu imprimis: hîc gloria fraudem
Summa, salutares decipulasque manet
Sesquipede extantem nasum clamabat habere
Se quidam, hocque illi certius esse nihil.
Huic vafer & prudens medicus subscripsit, & illum,
Se resecaturum comunienter, ait.
Quid facit? in manicam, pulmonis frustula secti
Atque tepentis adhuc, inserit arte noua.
Tum tractans nasum, è sublimi frustula sensim
Decidere in peluim sanguinolenta sinit.
Quo monstro conspecto, æger morbum exuit omnem
Protinus, & medico munera larga dedit.
Iurabat serpentem alius se claudere in aluo:
Huic data sunt vomitum quæ stimulare valent.
Dum vomit & turbati oculi vix cernere possunt,
Anguilla in flumen, quod venit ore, subit.
Apparensque ægro faciem mentita colubri:
Exoluitque metus, lætitiamque tulit.
Prosit vt ægrotis medicam nil dedecet artem:
Id fiat salua relligione modò.
Vana superstitio prpcul hinc, magicique susurri:
Nemo tanti, aliquis decipiatur, emat.

convenienter

In empyricos & mulomedicos.

Quos maris Ægæi delectant certa pericla,
Naufragium voto promeruere suo.
Quæ porrò vllius tanta est insania, vt optet

Pro Palinuro, alium quemlibet esse ducem?
Pro medico vnctorem? tonsorémue eligat amens?
Aut hominem bardum prætulerit? vel anum?
Pœna quidem facti temerarij digna sequetur:
Non habet euentus res malè gesta bonos.
Iustior illa tamen, grauiorq; existet, in illos
Qui fallunt linguæ futilitate rudes.
Qui, (quo rem faciant) abiurant omnia sacra:
Cùm tripodum matulas arripuere loco:
Qui passim in triuijs sua iactant toxica, mille
Occisorum hominum nobilitata nece.
Quo vos ista ore audetis? quæ amentia vestra est?
Quæ lethe immemores vos facit esse Dei?
Nam neque morborum species, neque tempora nostis:
Vt neque quas vires ista vel illa ferant:
Corporáque vt vario inter se discrimine distent:
Quid partes anni, dissimilesq; vices:
Quid cæli status insinuet, geniusque locorum:
Quid tempestates, Hyppodatesq; ferat:
Potio, quæ, qualis, quoties, quo tempore, quanta
Vnicuique dari non sine laude queat:
Multaq; præterea ægrorum facientia ad vsus
Nescitis: quid enim? non didicistis ea.
Hinc methodo haud quaquam instructi normaq; medêdi,
Consulitis primùm, cum dolor urget atrox.
Qui postquam admonuit, medicamina vestra viritim
Luminibus vinctis, dona superba, datis.
Cumq;

Cumq́ per has vestras artes, per crimina vestra,
Fortè aliquis miserè concidit ante diem:
Inuidiam facti in numen transfertis Olympi
Impietate graui, vafritiæq́ pari.
An fore perpetuò hoc vobis impune putatis?
Non hominum? non vos territat ira Dei?
Non satis extiterat concessam abrumpere vitam?
Qua iactatis opem ferre venena manu?
Cælestem nisi vestra etiam blasphemia regem
Argueret, lucem præripuisse datam?
Principium vitæ, mediumq́, supremaq́ meta
Est sua cuiq́: stata hæc omnia lege Deûm.
Nos etenim superi voluerunt viuere certo
Tempore, nec repetunt dona sua, ante diem.
Aut igitur scelerati homicidæ sitis oportet:
Aut ad defunctos culpa trahenda fuit.
Pro vita hîc multis erepta, denique sontem
Vestram animam dabitis, pendat vt illa scelus.
Nec pacem interea in terris sperate, redibit
Rege sub hoc nostro, quæ Dea fugit humum.
Imo iam redijt: cum nostro Astræa Philippo
Iam regnat latè iunctaq́ sceptra tenet.
Illa repurgabit tersa rubigine, scabra
Plebiscita: nouis sanciet illa modis.
Et leges alias pro re, pro pace rogabit
Publica, vt hæc pestis exulet absque mora.
Atq́ ita non dubium medicastros exiget vrbe:

In qua composita iusque piumq́; dabit.
Cum modò surripiant fortunæ munera fures,
Iu cruce sublimes turpia facta luunt:
Si quis fortuitò vitam pugnando cuiquam
Abstulerit, capitis plectitur ille sui:
Quid fieri est istis hominum lanionibus æquum,
Qui nec fortuitò, nec nisi morte nocent?
Qui miserè eripiunt nobis cœlestia dona?
Polluta tractant pharmaca sacra, manu.
Id vestra refert ciues perpendere: vestram
Res hæc qui regitis publica poscit opem.
Ne sinite hanc hominum lanienam impunè vagari:
Hoc legum frænis sed cohibete nephas.
Maiorum exemplo: qui sæpiùs vrbe fugarunt
Hos fucos, hæc ne carnificina foret.
Vos tamen imprimis veri medici arma mouete,
Quos dux Hippocrates, erudijtque salus.
Nostis odorari Lydiaq́; expendere cote
Degeneres animos, suppositósq́; nothos.
Hos impostores igitur (scelus omne perosi)
Prodite: sub claro ponite monstra die.
Ne prosint illis tenebræ, prositúe latere:
Communis pietas flagitat esse boni.
Dent pœnas (meruere graues) dent ilicò pœnas
Ni subitò vertant ad meliora gradum.
Nascetúrne aliquis medicorum ex oßibus vltor
Qui vitam humanam vendicet arte pia?

Quo duce profligatæ abeant terrasq́; relinquant.
Carniuora Harpyiæ pestiferæq́; lues?
Spero equidem: interea arma armis contraria vobis
Imprecor, inq́; illos fulmina vestra tonent.

Medicos nequaquam ex annis æstimandos.

QVÆ *tandem hæc sors est? nostriq́; iniuria secli:*
Vt curare putent non nisi posse senes?
Salua his laus: salua est capitis reuerentia cani:
Per me: saluus honos, omnia salua manent.
Verùm ea quæ facimus nostris spectantur ab annis?
Anné à doctrina, dexteritate, fide?

Quid faciendum illis qui ægroti destituuntur medicorom opportunitate.

ACCIPE *quid facias, medico æger quando carebis:*
Aut quando inuentus caudicis instar hebet.
Vis quæ nos conseruat, alit, moderatur & vrget
Natura est: Medicis qua sine nulla licent.
Hanc ego te vitæ dubium obseruare cupisco:
Non secus ac Lædæ sydera nauta facit.
Quis docuit sanos frigusque, æstúmque cauere?
Quis requiem lassis prodidit esse bono?
Sollicitante siti atque fame succurrere potu?
Et cibo? & hic certum quis retinere modum?

Quis iustos somnos capere, iniustosq; fugare?
Iram aliasq; animi sub pede habere cruces?
Quis fugere infectos ventos, auramq; nocentem?
Vesicæ ac alui reddere pondus iners?
Quis? nisi naturæ sacer impetus? auspice eâdem
Quid facias æger, despiciásue scies.
Tantum ô ne iaceat superata tyrannide morbi:
Vitáque iam victas det resupina manus.
Nimirùm morbo victore, facescere in auras
Illa leues sensim, continuóue parat.
Sustentanda itaque & fracta instauranda repente
Dum licet: id primùm est, præcipuumq; caput.
Quod si tentarit leuis ægrotatio corpus:
Nil age. naturæ munere victa cadet.
Cum grauis est morbus, sed quem natura moretur
Viribus æquatis, robora subde noua.
Aut saltem caue ne certamine pugnet iniquo
Inferior: nimiùm progrediente malo.
Scilicet abscindenda omnis progressio, primo
Tempore: sublato fomite flamma perit.
Obserues nisi obesse vides, quæcunq; solebas
Sanus, adhuc morbo nil faciente, sequi.
Consuetudo vetus, natura est altera dicta:
Hinc ea perpetuò deueneranda venit.
Sed quia in ægrotis vis languet fracta sub hoste
Deterior, solito fac leuiora ferat.
Subtrahe dimenso, potuq; ciboq; labori:

Id nisi forte fames & sitis aucta vetet.
Si dubites de extremo aliquo, vt sit, nec ne bibendum?
An sit edendum aliquid? an nihil? adde modum.
In media persiste via: extremùm inter vtrumq́,
Sic dubius pelagi nauita quærit iter.
Sin venter cumulet sordes, multámque saburram:
Si lotium restet, exuperétue cruor:
Quæ sani vsurpant faciuntq́ recollige prudens:
Ac imitare statim: lubrica pruna coque.
Cassiam ede, aut mannam, aut ficus, passásue Corynthi:
Aut gummi in trunco quod Therebynthus alit.
Aut simile, innocuum quod sit, minimiq́ vigoris:
(Talia qui medici sunt benedicta vocant)
A validis medicamentis sed enim abstrahe mentem:
Si tibi quàm velles sint ea nota minus.
Sunt valida Hyppopha Turbith, Colocynthis, vterque
Elleborus, Peplis, Scammoniúmque furens.
Idque genus non pauca alia: hæc cane peius & angue
Oderis: & medico non nisi teste proba.
De sudore eadem est ratio, lotióque mouendo:
Deque fluore vteri: cognita semper ama.
Damna ignota: seca venam si sanguis inundet:
Vt fieri sano corpore sæpe vides.
Cùm verò fluxus aderit, vomitúsue profusus:
Nec quid agas, toleres, impediásue, scies:
Quid valeant propriæ vires perferre, videto:
Et nisi debilitent illa, morere caue.

Absq;

Absque mora restingue aliter, posito obijce, fluxum:
Et pete de medio quæ cohibere valent.
Quando fatigatum corpus, duc ocia: quando
Torpescit, motu succute membra leui.
Quando calet, frigétue: leua mediocribus æstum
Frigusque auxilijs, disparitate pari.
Sic quoq; quando aret, nimio vel diffluit vdo,
Antidotos solitas oppositásque para.
Singula quid memorem? recreantia aromata sensus,
Tum quæ ventriculum, refficiantq; iecur.
Tum quæ cor ipsum firment, potioráque membra,
Quidquid agas, adhibe conueniente modo.
Quippe reuiuiscet sopita in corpore virtus
Hoc pacto, vires accipietq; nouas.
Nec leue momentum attuleris, si gaudia quæras
Exhilaresq; animum, qua licet arte, tuum.
Colloquio indulgens placido, plectróue, chelyúe,
Dulcisouisue sonis, historijsúe nouis:
Spectaclisue, alijsúe, tibi quæcunq; placebunt:
Scilicet erigitur mens ita pressa, solo.
Et maiora audere facit, laxisq; caminis
Exhalat latè teter olénsq; vapor.
Spiritibusq; auctis vis morbi oppressa fugatur.
Succeditq; ægro, qui fuit ante, status.

De medicæ artis vsu & præstantia.

CORPORIS *integritas, meritò Cynosura vocatur:*
Instituat cursum quo medicina suum.

Nec

Nec malè eam anteferunt auro, rarisq; lapillis,
Diuitijsq; alijs, quas rude vulgus amat.
Nam quid amabilius firma, integraq; salute?
Quid morboso habitu tristius esse potest?
Hospitium diuini animi si corpus habemus:
Post dotésue animi, corporis ibit honos?
Criminibus veluti mentem sapientia: corpus
Labe vacare omni sic medicina facit.
Democrito hæc ideo illius germana vocata est:
Scilicet, alterius altera semper eget.
Os humerosq; Deo similes: heroica membra:
Roburque Herculeum: magna quis esse neget?
Maius adhuc porrò, & multò excellentius istis
Omnibus: incolumem posse salute frui.
Illa priora cadent. marcescentq; ilico, postquam
Strata valetudo damna sub hoste, feret.
Quando animus languet cum corpore, nulla moratur
Spes: nec honos, nec opes pectora nostra mouent.
Visus abit, lepidique sales, veneresq; iocosæ
Diffugiunt. odio est gloria, fama, decus.
Omnia mæror habet: vastóq; absorbet hiatu
Dulcia, quæ sanis gaudia mille dabant.
Adde animum frangi, & sensim brutescere ab ægro
Corpore: sympathia non faciente modum.
Hincq; vacare pigere sacris, succurrere egenis,
Insudare libris, cùm malè corpus habet.
Templa ruant: Diuûm statuæ rapiantur ab aris,

Fiantq; hoſtili, ſacra, prophana, manu:
Patria, chara, domus, Reſpublica, liberi & vxor,
Funditus intereant, vis niſi iuſta vetet.
Ferreæ & armatæ leges viſantur inermes.
Quando virile intus, frigore, pectus hebet:
Quantus honos medicina tuus, tu ſana tueris
Corpora, neutra foues: ægra valere facis.
Duremus ſalui, multos feliciter annos
Efficis: inque omni tempore grata venis.
Et facili largaq; manu, tua ſpargis in omnes
Munera: nondum ortis, auxiliaris ades.
Excipis infantes: pueriq; vt robore firmo
Succreſcant, ſtudio eſt: ſunt tua cura viri.
Sunt tua cura ſenes: ſunt omnes deniq́ue, quotquot
Vitali paſcunt lumine ſolis equi.
Tu reges orbis ſummos, populumq́ue, patreſq;,
Tu genus omne hominum ſub tua iura vocas.
Per te aureſq; graues, caligantiq́ue leuantur
Peſte oculi: & ſenſus quilibet, apta facit.
Mentem etiam ingeniumq́ue iuuas: & ſemina cæli,
Igniculoſque ſacros, quos habet illa, foues.
Diua faue: myſtæq; tuo, hæc in carmina vires
Suffice: Diua tuæ eſt, quod cano laudis opus.

Medicos non raro hallucinari.

INGENIVM *viréſque hominum omnibus ædere punctis*
Perfecta (hæc ſuperum propria) nulla valent.

Cætera

Cætera prætereo medica contentus arena:
Ars nihil absq; Dei munere ritè facit.
Hinc, quia multa latent sensus quæ scire necesse est:
Surgat vt à certis indubitata salus.
Sæpiùs errare, & labi contingit in illis,
Quæ velut in tenebris abdita tota latent.
Singula qui meliùs rimatur & arrigit aures
Intenditq; oculos gnauitér, ille præit.
Ille duce arte potest languores tollere notos:
Quos alij nulla dexteritate fugent.
Ignotos tutò aggreditur; ne peccet in vllo:
Conceditq; Deo cælitibusq; locum
Est quodam prodire tenus, cum non datur vltra:
Tendereq; huc Medici carbasa tensa solent.

Medicum eodem tempore multis vacare bene haud posse.

NON *pauci centum commiscent pharmaca, ~~centum~~*
~~Diuersis morbis vno eodemq; die.~~

Alii sic legunt
Non pauci centum commiscent pharmaca, morbis
Diversis, uno saepius itq; die.

Venimus ad summum: quo lucrum impellit hiantes?
Quo rapit impietas? omnia plena dolis.
Nostræ artis princeps instauratorq; Galenus,
Quem longis sequimur passibus horret ad hæc.
Nam negat, absq; nota medicum vix quatuor ægros
Suscipere in curam posse, suamq; fidem.
Qui sic? quisque æger totos nos poscit, & omni
Momento, medicum munus opusque vocat.

Diſciplinæ militari artem medicam reſpondere.

MILITIAM *quicunque adeunt: Martemq́; laceſſunt:*
(Curare eſt belli, militiæq́; genus)
Arma legunt, aptántque ſibi galeámque micantem,
Loricamq́; grauem, qualis Achillis erat.
Fulmineúmque enſem, & quæ hodie ſclopeta vocamus.
Atq; alia: his ſana eſt vita tuenda modis.
Inſuper inſtituunt ſtationes: agmina cogunt:
Vexilla attollunt: præficiúntque duces.
Buccina rauca olim, nunc dat taratantara ſignum:
Horribilíque ſono, pectora tacta, furunt.
In medium pergunt æquor: pugna aſpera: cœlo
It clamor: certi, certa pericula, vocant.
Eſt operis tanti, pax & victoria finis:
Læto illa è curru, corpora ſtrata videt,
Cædeſq; & raptus, & mille enormia facta:
Proh dolor, ecquid non aſpicit illa mali?
Sunt nobis bombardæ, enſes clipeiq́; tubæq́;,
Et quæ præterea Martius ardor habet:
Arma alia, inſtrumenta alia: opportuna ſaluti:
His nos munitos ſcilicet eſſe decet.
Omnia habet cœlum & terra & mare & arduus æther:
Omnibus his vti, qui valet arte, poteſt.
Tanta eſt materies medicis cædenda relicta:
Arma ſua hinc illi propria & apta legunt.
Eſt hoſtis, morbus: ſunt arma hoſtilia, cauſæ

Illius:

Illius: hæ vires prælia in ista, ferunt.
Quæritur his genus omne mali: genus omne dolorum.
Deniq. mors, nostro quæritur ense, salus.
Nunc disciplinam audi pugnæ: artesq́. fugandi,
Sternendiq́. hostem, quas medicina probat.
Cominus irruimus aduerso pectore & armis:
Conferimusq́. pedes, conferimusq́. manus.
Sæpè fugam simulamus, & hosti cedimus vltro:
Retrahimusq́ue manus, subtrahimusq́ue pedes.
Vt varia est morbi fortuna, occasio præceps:
Consilia extemplo sic variare decet.
Sunt consultores medicis, regesq́. ducesque
Qui leges condant, præstituantq́. viam:
Natura imprimis rerum experientia deinde:
Postremò paritas, robore nixa pari.
Consilia hinc medici: atque sua hinc oracula sumunt:
Horumq́. auspicijs, castra inimica petunt.
Indicit morbus bellum? insinuatio præsto est:
Illa, quid instituas admonet, illa præit.
Rebus in obscuris, habet experientia pondus:
Rebus in ignotis, quod simile esse vides.
At campum, qui dat tantæ spectacula pugnæ:
Humanum corpus dicere iure potes.
Excurram vlterius: vexilla & classica, & illa
Adiumenta, animos quæ stimulare valent:
Hic quoque repperies fax est, & calcar, in omnes
Communis pietas: ingenitusq́. fauor.

 Incitat

Incitat, officioque iubet nos esse paratos.
Expositósque vltrò cuilibet, ipse Deus.
Omnibus hora omni medicus prodesse laboret
Exemplis adigens: imperijsque suis.
Ad Abder. Epist. *Natura, Hippocrati, nobis acclamat & instat*
Conseruemus opus, qua licet arte, suum.
Libero & ingenuo indignum mercede moueri:
Aut odio officio velle deesse pio.
Quid porrò natura, Dei, nisi certa voluntas?
Quam variè præ se cuncta creata ferunt!
Interiora animi sonitus fragor incutit huius:
Non aures adeo tympana pulsa mouent.
Este procul, quos sacra fames tantùm excitet auri:
Quos trahat ambitio: reijciátue metus.
Hi stimuli subigant alios: nos, pectora sacra,
Turpe sit, ah, furijs criminibúsque capi.

Importuna mora nihil ægris esse perniciosius.

Hipp. ad Crat. *Coo teste, aliena omnis dilatio ab arte*
Cùm sit, ea in medica plus tamen arte nocet.
Pendet ab hac animæ præsens (ait ille) periclum
(Credo) quod hanc vitiet corporis acre malum.

Cum medicis versandum sanitate adhuc integra.

CVM *subitus vehemensque ferit præcordia morbus*
Iamq;

Iamq; premit fauces deliquiumq; parit:
Et sanus iam plangit humum: tristantur amici:
Diffugiunt comites, fit sibi quisque timor.
Oratur medicus, sed seriùs aduolat ille:
Quamque ferè ex toto spes sit adempta videt.
Et quid agat, dubium est: vitáne superstite cesset!
Id fauor, id pietas, officiumq; vetat.
Desperare nefas modò spes affulgeat vlla:
Spes Dea pendentes in cruce sæpè beat.
Quod licet aggreditur, properatáq; pharmaca monstrat:
Multa roget dubius: non habet vnde roget.
Vxor adest riget illa metu, exanimatáq; luctu
Singultit tremulo vix tria verba sono.
Mens stupet ægroti gemit ille, & prodere multa
Nititur, vt sensum principiumque mali.
Ter voci via vi facta est: ter restitit: horum
Hei mihi non illo tempore tempus adest:
Parua mora hîc adfert non parua incommoda secum:
Est mora festinis exitiosa malis.
Inde vide vt peccet nostram qui despicit artem:
Et triste augurium fœdera nostra putat.
Si nihil incolumi vita excellentius vsquam est:
Cur odio sanis non minus angue sumus?
Non solùm eruimus morbos à sedibus imis
Sumpsere in nostro corpore quando locum:
Insuper alma salus tota cum stirpe tuenda est:
Se totam nobis credidit alma salus.

Huiusq;

Huiusq́ intuitu morbos arcemus, eosque
Longè antè opprimimus quàm sua castra locent.
Quando tamen rupêre aditus, patuereq́ue sanæ
Claustra domus (tutum nam quid ab hoste vides?)
Victa salus trepidat, sperat tamen omnia salua
Si modò præsidio, nos sciat esse sibi.
Quid facimus? si æger fuerit multò anteà nobis
Cognitus, in portu nauigat ille suo.
Nec mora consilijs: neque enim vita acta moratur:
Nec quæ conditio corporis ante fuit:
Nec status, aut quantùm nunc sit mutatus, ab illo
Qui prior extiterat, nos facit esse rudes.
Sunt ea clara satis in eo quem nouimus antè:
Nec cursum impediunt ambiguosq́ sinunt.
Atque ita eum minimo spatio curatio sanum
Restituitq́ sibi, restituitque suis.
Incidere in notos fortunæ est munus: at artis
Ignotos, notos reddere posse sibi.
Olim in amicitiam medicum sibi quisque legebat
Consilio, esset adhuc integra quando salus.
Nunc rarò aut nunquam sanis adhibemur: eorum
Cùm tamen imprimis referat illud agi.
Iudicia ab crassa & nimiùm præpostera vulgi:
Hinc sæpè antè diem mors inopina rapit.
Felices vitam medicis qui creditis omnem
Non modò quando salus strata sub hoste gemit.

De medicorum consulationibus.

CONSVLTVS *super ægroto totam arrige mentem:*
Nec tibi de capris rem tribus esse puta.
De capite & vita fortunisq́ omnibus ægri, est
Quæstio, cum medici pendet ab ore salus.
Adde professum artem sacram, officiumq́ medendi,
Non sine flagitio turpiter esse rudem.
Virtutem famamq́ ideo quicunque tuetur,
Exigat ad numeros singula facta suos.
Ægrorumq́ue Iater se totum effundat in vsus,
Quando illis aures, consiliumq́ dabit.
Quis morbus? quantusq́ premat? quæ caussa sit eius?
Quo ruat: & secum crimina quanta trahat?
Quæ sit temperies membris, & corpore toto?
Quantáque vis? breuiter talia mille petat.
Nec prius aut oculos aut verba aut subtrahat aures:
Intus & extra, æger quàm sibi notus erit.
Nam primus gradus ad curam est pernoscere morbum:
Proximus, vt methodo pharmaca iusta pares.

Maiorem curam quemque ad diuitias quàm ad propriam salutem adferre.

ACCEDANT *ad opes fundi ô si iugera centum:*
Quis sine delectu talia vota facit?
Non omnes passim donant ea munera: dantur
A bene placatis non nisi tanta dijs.

Quos non patronos, mecænatesque paramus,
Res sit vt in tuto postea parta loco?
Recta valetudo petitur quidem: vt vnde? tueri
Et dare eam nostrum est: inde petenda venit.
At quanto est opibus præstantior, hoc magis illa,
Defensore bono, qui sit amicus, eget.

De necessaria medicis fortuna.

NON *satis est medicum esse probum doctúmue, sed vnà*
Hæc duo stare volunt associata sibi.
Insuper ille idem sit fortunatus oportet:
Hoc à syderibus, siue aliunde trahat.
Lullium ego noui doctumque probumque fuisse:
Illius infelix praxis at omnis erat.
Et propè fatalis, quibus ille vacauerat, ægris:
Id quod & vsu alijs sæpè venire solet.
Epist. ad Crat. *Iam quis scit (velut Hippocrates ait) anne venenum*
Afflatum tacitè pharmaca mixta tegant.
Betonicam mihi sume herbam longè optimam, in illam
Anguis ab incubitu virus abire potest.
Rha quoque barbaricum, & quæuis medicina salubris
Non secus hoc pacto toxicon esse queat.
Fortunæ est etiam medicisque optabile & ægris
Munus, laudis amans pharmacopola bonus.
Talem appello grauem, fidumque, artisque peritum
Quique ex præscripto pocula sacra parat.
Innocuos medicus succos præscripserit ægro:

Quid,

Quid, tantùm peccet pharmacopæus, erit?
Sunt alia hæc præter quæ occulto obtingere fato
Scimus: ab arbitrio cæca virago tuo.
Hæc ego ad externa & caſu ſubnixa latenti
Transfero, & aſpirent orſibus opto meis.

Ex ægrotis neminem integritati priſtinæ reſtitui.

VT *vitam minui aſsiduè, in peiusq; referri*
Contingit ſolido deficiente chymo.
Sic natiua ſalus, virtusq; ab origine tracta,
A morbis frangi debilitata ſolet.
Vſqueadeò vt nunquam poſsis ſperare priorem
Integritatem, acta eſt cum ſemel illa loco.
Proxima ſperanda eſt ſimilisq;, hoc poſſumus vnum
Dijs autem ſolis vlteriora licent.

Quæ adférant in curando difficultatem.

CVRA *grauis molli, fractoq; in corpore morbi*
Si varij, impliciti, difficileſq; premant.
Si noui, inauditi, obſcuri, ſine lege, ferantur:
Si fixi & ſtabiles ſe petulanter agant.
Si pars ſit princeps, bene nec tractabilis arte
Quæ dolet ob longam difficilemq; viam.
Si cauſſæ pugnent ſecum: ſymptomata pugnent:
Membra etiam pugnent ſeditioue graui.
Quando ægri medicina tuis parere recuſant

Mandatis: nobis detrahiturque fides.
Quando ministrantes famuli, nati, vxor, amici,
Non iungunt operas: subsidioque iuuant.
Quando deest pietas in notis, inque propinquis:
Nec res, in sumptus sufficit, ampla satis.
Quando caret pauper locus, ac desertus & herbis.
Et medicamentis, quæ petit ægra salus
Quando anni tempus: quando est occasio agendi
Aduersa: & breuiter cum nisi pauca fauent:
Tunc semper molimur opus plenumque laboris,
Et tædij: & multæ sedulitatis egens:
Quæ facilem reddunt curam, recreantque medentem,
Colligere ex istis (est leue) quisque potest.

De impia quorundam superstitione.

QVID memorem certis, tentari mira susurris?
Appendique ægris mystica verba locis?
Linteolis Stygia imbutis lympha, atque plicatis
In seriem: vidi multa stupenda geri.
Vana superstitio: methodique ignara medendi,
Naturæque omnis: talia monstra parit.
Tertius (hei mihi) quisque ferè delirat: & audet:
Impius, è vanis poscere rebus opem.
Quæ tanta impietas? rerum quis tantus abusus?
Ad mentem ah tandem turba, scelesta redi.

De medicorum infelicitate.

VIVI-

VIVITVR *obsequio, medica consumptus in arte.*
Vilis adulator sit nisi, nullus erit.
Est suspecta hodie ars: laudatur inertia passim:
Quid facias? virtus est, mala ferre bene.

De medicis certarum ægritudinum.

O *vita! ô mores! vbi non ignauia regnat?*
In nostro fucos, quod reperire grege est?
Se medicos faciunt qui aures, qui lumina, dentes,
Qui morbum vnum aliquem, particulámue tenent.
Esse satis, tantùm auriculis, oculisue, mederi.
Hi certè, aut podagræ consuluisse, putant.
Anginas quidam tractant, frangúntue lapillos:
Qui verè est medicus, cuiq; salubris adest:
Estque huius medica: illorum medicastrica cura:
Morbum vnum, ars eadem tollit: & omne genus.

De stulta & prodigiosa febrium interpollatarum repetitione.

INTERMITTENTVM *febrium omni luce recurrit*
Vna: alia in triduo quatriduoq; redit.
Quinto etiam plæræq; die, sextóue mouentur.
Aut alio: cæca proprietate chymi.
Non secus ac pelagi fluctus tolluntur in altum,
Subsiduntq; stato tempore, sponte sua.
Aut veluti sanguis, quem fundit monstrua luna.
Dum licet, & nullum fœmina gestat onus.

Quando igitur putredo furit diffusa repente.
Exhalat virus, ventriculumque ferit.
Visceraque & septum & præcordia verberat acri
Feruore: & corpus, quæ patet, omne grauat.
Nec priùs incepto absistit, sæuoq; tumultu,
Quàm vis fracta sui, noxaq; missa foras.
Idque aut sudore, aut vomitu, tenuiue vapore
Accidere, aut aluo sponte fluente solet.

De earundem in exacerbationibus varietate.

MATERIA vberior, tenuata, agitatáue motu,
Maturent febres, anticipentq; facit.
Sic cibus impurus, suppressæ in corpore sordes.
Ira, æstus, rumpunt accelerantque moras.
Tardantur contra quoties est crassa saburra,
Pauca, pigra. At cur stant plúsue minúsue diu?
Id fit ab humoris corrupti, siue vaporis
Mole, modoq; æqua, difficiliue via.
Tum quoq; pro virtute ægri febris impetus, aut est
Longior, aut breuior. Copia lentat opus.
Crassus item, lentusq; humor, strictique meatus
Viresque infirmæ, ne properetur, agunt.
Si verò paucus, tenuisq; efferueat humor:
Sitque via & robur, lucta futura breuis.
At quando stabili absque modo, nullo ordine, febres
Discedunt, repetunt: tunc vaga causa subest.

Estq;

Estq; ad miscellam humorum referenda putrentum
Aut metamorphôsim, degenerémue chymum:

De cibo, potu & somno febricitantium.

QVANDO *paroxismi febriles corpora, quassant:*
Aufferri somnus, potus & esca, volunt.
Nam tunc corrumpi ingesta & putrescere constat:
Atque ita naturam deteriora pati.
Scilicet inceptum sistat certamen oportet:
Detq; manus hosti sæuitiæque locum.
At somnus duplicat flammas : intusq; recondit,
Vergere quæ præstet, distribuiq; foras.
Si tamen huic legi sit vis facienda, recessus
Tempora (sunt alijs commodiora) lege.
In statu, in augmento, accessuq; omnino negari
Hæc placet, id virtus dummodo salua ferat.
Dum verò sese intermittunt, siue remittunt:
Indulge somno, corpora pasce cibo:
Da potum; interea tribus horis ista videto
Anticipent, motum præueniantque mali.
Ex tribus his autem, ex somno potuque periclum
Est leuius: noxam dant alimenta grauem.

De morborum ineuitabili necessitate.

MVLTA *cauillantur multi: infinita querentes*
De natura, æqua, munificaq; Dea.
Imprimisque illud quod, quæ perfecit ad vnguem.

Integra non feruet: nam minor iste labor.
Sic hominem ex massa informi, quando arte poliuit
Egregia: incolumem quin superesse sinat?
Innumeras, & cùm morborum immiserit illi
Myriades: matris quæ pietas? quis amor?
Quæ dedit illa vltrò, præter spem, sæpè reposcit:
Pro lætis, cogit tristia multa pati.
Et miseros reddit, quos anteà sponte bearat:
Denique pro vitæ munere, morte ferit.
Quæ metamorphosis rerum? Vnde mala ista resurgunt?
Si bona natura est, cur ea damna parit?
Si mala? cur matris titulum permittimus illi?
Qui dici meritò sæua nouerca queat.
Dicam: sed conceptam animo priùs excute pestem:
Infelix sensus fascinat illa tuos.
Fata immita manent: vis, causarumq́ potestas,
Et rerum series continuata fluit.
Et certa & constans eadem consistit vbiuis.
Huc, geritur variè quicquid in orbe, refer.
Dummodò naturam suprà, non vincere metas,
Dicatur: ratio quas superare nequit.
Sphera igitur Lunæ quæcunq; animantia viuunt:
Clauduntur q́: regi per sua fata, scias.
Fata appello: ipsis elementis indere leges
Quas voluit: mundi qui moderamen habet,
Ex his principijs passim conflatur & exit
Quidquid in orbe boni: quidquid in orbe mali est.

At

At nihil vſpiam in orbe mali: bona quælibet immò
Optima ſunt per ſe · fortuitóque mala.
Cauſa eadem cunctis: & Iuppiter omnibus idem:
Authoriq; ſuo congruit eius opus.
Cum natura itaq; & contraria præſtet: & æquè
Omnia perficiat, ſeruet, amænet, alat:
Quæ tanta impietas, nobis addicere ſolis
Hanc velle? & leges hîc violare ſtatas?
Quando ſuum vrget opus, iure omnibus vtitur æquò:
Ac ratione ſui non bene nulla facit.
Si malè quid cedat: fit dùm vlteriora procurat:
Multiplici vultum Prothea quando refert.
Sicque habitu, formaq; omni veſtitur amictus:
Et noua quotidie ſic ſine fine creat.
Hacque ita diſtenta morbos irrepere paſſim
Cernimus: & mortem falce furente rapi.
Namque elementa agere. inque vicem eſſe rebellia debent
Sorte Deûm ſtabili: perniciemque dare.
Dediſcet, nunquam læthalis cauſa nocere:
Nec glacies, frigus: vrere flamma ſinet.
Hinc & ab interno ſemper decerpimus hoſte:
Oppugnatq; foris, nos catapulta mali.
Nil natura vltra ſancita, effataq; Diuum:
Impete quò rapitur, quæ valet, illa, facit.
Quod ſi homini vitam incolumem concedere poſſet:
In pretio medicus nec medicina foret.
Nunc quia conſilium naturam imitatur: & ornat:

Et superat: medici feruet arena soli.
Hic etenim perspecta hominum indole consulit illi:
Succurritq́ ægris quatenus arte licet.
Firma valetudo retinetur, & ægra fugatur
Huius ope & trahitur vita beata diu.

Integram valetudinem actionum gratia affectari.

QVAM cladem nobis accersat functio læsa,
Plus minus in toto corpore, faxo scias.
Recta valetudo superum venerabile donum.
Huc nisi conferret, spreta iaceret humi:
Sarcina particulæ, corpusq́ & vita fuissent:
Huc nisi ad egregium dirigerentur opus.
Quippe valere omnes cupimus vitaq́ frui sci:
Claudicet vt neutro functio nostra pede.
Vel saltem vt fructum sensus mentisq́ feramus:
Vt sis quid magni est viuere vel diu?
Sic plantæ & fungi viuunt: transi ocyus ergo
In fungum vitæ qui genus istud amas.

Hominis perfectionem longe esse excellentissimam.

SI mens pareret rationi: hæc vocibus eius,
Ad cuius nutum mundus vterq́ tremit.
(Prò genus ingratum & temerè vanum: insuper aures
Vertimus audaces obstruimusq́ Deo.)

Sub

Sub pedibúsque gula, & pecunia, libido, iaceret:
Sit procul ambitio, spes, amor, ira, metus.
Deníque parte sui si homo semper vtraque valeret:
Et starent firmo gaudia nostra gradu:
Esset par illi vel maior gloria diuis:
Admirabilior machina nulla foret.
Nunc miser, infelix, despectus, squallidus horret:
Hinc animi premitur, corporis inde malis.
Vt taceam causas intúsque forisq́; nocentes:
Quisq; suos manes hîc sine fine dolet.
Millia trecentum morborum horrenda minantur:
Vnius inque necem cælum, aqua, terra patent.
Andouerpæi citiùs numerabimus vndas
Fluminis & Scaldim destituemus aqua
Omnia pœnarum quàm dici nomina possint:
In nos ab Nemesis non habet ira modum.
Totus homo hospitium morborum, à vertice ad imos
Vsque pedes, morbus deniq; totus homo.

Animi vires à corpore obscurari.

INSTRVMENTO *opus vt menti haud sit corporis vllo:*
Hîc bene compositos, vult tamen esse lares.
Hospitium siquidem nisi corpus præbeat aptum:
Indignata, decus quod daret illa, negat.
Supprimit ingenium, faciemq́; abscondit honesti:
Et sit indicij regula falsa facit.
Os ita sol roseum multo splendore coruscans

Depromit terris, quas sine nube videt.
Cum nebulæ impediunt aut se luna obijcit illi,
Languet, & obscuro lumine vestit humum,
Corpore sano animus sanus non peccat in vllo:
Florentque in nobis omnia sponte sua.
Qui cupis ergo alijs præstare, & mente valere:
Curæ animi curam corporis adde tui.

De lue Venerea.

T v *quoque Gallice morbe, meo donabere versu:*
Sit dea si Nemesis non inimica mihi.
Pro titulo pugnent alij tristemq; Patursam,
Syphilidemq; vocent, Parthenopésue luem:
Saturníue senis tormentum, Irámue Deorum:
Siue pudendagram, Cantabricúmue probrum:
Non moror: à Cybeles populo, mihi nomen habebis
Gallicum: ab antiquo scilicet illud habes.
Luxuriem amplexusq; vagos, veneremq; negatam
Dum sequitur, pœnas dat tibi turba salax.
Vtque dat, olim etiam dedit, & sine fine datura est:
Quandiu erit petulans tantus vbique furor.
Nec nouus in nostras iam nuper missus es oras:
Es vetus, id quamuis publica fama neget.
Quippe ex quo cœpêre homines contemnere summi
Iussa Dei, indignis ausibus, vltor ades.
Et cum Tesiphone, Alecto sæuáque Megera,
Tempore ab illo hominum turpia facta notas.

Ac

Ac merito, hoc nostro (quò non corruptius vllum)
Sæculo, inaudito vulnera more facis.
Nam quò non hodie perfricta licentia venit?
Quò non illecebræ? crimina, furta, doli?
Spurca libido, pudendus amor, lasciuaq́ vita
Te sine, pene omnes sub sua signa trahant.
Nutricem esse gulam medicorum infamia vulgi est:
An non concubitus sordidus audit idem?
Index, opprobrium, scortatorumq́ flagellum,
Salue adeo: inque tuos, vtere iure tuo.
At castos, dubiumq́ thorum, vitamque perosos
Infamem, absque tuo viuere felle sinas.
Ni facias: te coget eò medicina salubris,
Inuitum: & stratum sub pede figet humo.

In morbi Gallici agnitione multos decipi.

NON *mihi depascens vlcus, scabiésue pudenda,*
Non dolor articulos, & caput omne premens:
Vt neque fœda gonorrhea, aut iactura pilorum,
Tuberáue aut maculæ, quem cano morbus erunt.
Sed iecoris labefacta caro, cum frigore sicco,
Sordido ab amplexu, Cypria virgo, tuo.
Ni fortè accubitu aut contactu serpsit in hepar
Corpore ab infecto, transitione duce
Scilicet huic monstro est præsens contagio: cuius
Interuentu, alios, qua data porta, subit.
Sic abit in prolem à patribus: sic perdit alumnum
Non raro nutrix improba, lacte suo.

At quocunque modo insinuet se tristis Erinnis,
Nutat in ambiguo dum iecur inde gemat.
Ne mihi propterea, quicunq; es, ab vlcere fœdo,
Aut scabie, aut alio stygmate, triste cane,
Syphilidémque statim clama in penetrale receptam
Corporis ah multos turpis hic error habet.
Siue lucrum: rerum siue ignorantia cæcet:
Multorum crimen, Gallice morbe, subis.
Lichenas, Ionthos, Marpheam, alphosq; leprasq;,
Porásque, idque genus plurima, nube premis.
Sic quoque ad internos morbos, commune catharri,
Et febris est nomen, res vbi nota parum.
Discite, gens Phæbæa, lues discernere signis
Haud dubijs, medica quatenus arte licet.
Mox sacras adhibete manus, aptamq; medelam
Porrigite: hanc morbus cognitus vltrò dabit.
Me nuper, quidam vir nobilis ordine equestri
Consuluit: scabie stabat onusta cutis.
Papula eum maculis fœdis femur omne tegebat:
Et graue supplicium iam subiturus erat:
Nos nisi conspicuo demonstrassemus, ab ictu
Parthenopes, illum non ea damna pati.
Non temere in morbis tentanda extrema, Galenus,
Et prior Hippocrates, admonuere satis.
O infelices nimiùm qui simplice psora,
Aut scabie affecto corpore summa ferunt.
Mercurijq; litus, Guiacique acris amara

Pocula,

Pocula, sudores, difficilemq; famem.

De vita eiúsque præstantia.

VITA, *homines, bruta & plantas hoc seruat in orbe:*
Parua loquor, superos asserit illa Deos.
Estque decus summumque bonum & perfectio summa:
Viuere sed duplici conditione licet.
Cælicolæ vt degant in campis ætheris: vtque Vita cælestis.
Diuum hominumq; parens sit mera vita suis.
Enthea mens quibus est sacro mortalibus ore:
Recludant: noster vita caduca labor. Vita mortalis.
Hanc triplicem in nobis, animi pro partibus, æquum est Vegetatiua seu naturalis
Ponere: natiua est tempore prima quidem.
Sed postrema decore: ab ea, motuq; fruiscens
Et sensu: in summo est tertia posta gradu. Sensitiua;
Nobilitate premens alias, & propria nobis: Rationalis:
Natiuam stirpes obtinuere facem.
Bestiæ & hanc, & habent media regione locatam:
Sunt tamen hæ nobis nobiliore modo.

De mortis æquabilitate.

MORS *vlulis strigibúsque comes regna inferna seruat:*
Regina vmbrarum, Persephonésque soror.
Hùc cupressus iter, taxúsque ostendit: & vmbra
Funesta colles & nemus omne tegit.
Auribus atque oculis, orbata loquela:
Exanguis nostræ ius habet vsque necis:
Illi omnes debemur, ei succumbimus omnes:
Seriùs aut citiùs stat sua cuiq; dies,

Crescen-

Crescentes non illam anni: non membra decora,
Non robur, virtus, gloria, fama, mouent.
Omnibus intendens æqua ratione securim,
Hei mihi, fœni instar obuia quæq; metit.
Pontificum mitris, trabeis, regumq; coronis
Æquat vulgus inops, debile, vile, rude.
Carolus Austriacus quintusq;, & maximus, orbis,
Imperijque sacri cui moderamen erat,
Num iacet? inuictus pietate & pectore & armis?
Pro superum leges & vaga fata Deum.

De medicorum in ægrotos indulgentia.

GRATIFICARI ægris, quoties sine strage licebit,
Et sine clade graui: gratificere, volo.
Indulgendum illis etenim vltrò: vti crustula blanda:
Dant pueris, horum qui moderamen habent.
Demulce, firmáque animos: durosq; labores
Qui sunt, & restant, hac quasi fraude leua.
Qui nimiùm rigidus pro tempore nulla remittit
Si sit opus merito vapulet ille suo.
Quid? naturam vllus temere atque impunè lacesset?
Ægrum interficiet? sacra erit arte nocens?
Dij precor, æqui estis quotquot mortalibus ægris,
O facite, hi pœnas quas meruere luant.

De diuturna & breui curatione.

QVAM primùm curari, equidē votum omnibus vnū est:
Quis sibi cum morbo rem velit esse diu?
At sine iactura vitæ sine corporis ægri

Clade:

Clade.ita vix dabitur præcipitare malum.
Cur? quia paulatim, & sensim natura moueri:
Non subitò se vult, eximiéque quati.
Extremis tantum in morbis, extrema probamus
Auxilia: inq; alijs vix nisi lenta placent.
Nemo nisi demens quartanas tollere raptim
Audeat: aut morbum quem paralysi facis.
Aut damnum herculeum, tabes, ædemata, Scrophas,
Idq; genus lento sollicitanda gradu.
At si festinata duplum curatio fructum
Adferat: offensam dissimilato leuem.
Damnum nequaquam est damnum, cum nobile lucrum
Fœnúsque exuperat: plusq; reponit opum.
Hic tamen imprimis opus est meminisse, fugandum
Ocyus à quauis principe parte malum.
A corde, à stomacho, à iecore, à spinæq; medulla,
Atq; his quæ prosunt publicitúsque nocent:
Nam mora, parua licet, trahet ingens illico damnum:
Sic fit hydrops, & fert syncopa sæpe necem.

Tutam curationem esse præferendam.

ADMONEO *nunquam accercendum vltro esse periclũ:*
Quis non in tuto gaudeat esse loco?
Scilicet humani excellentia corporis, vsquam
Fortunæ dubiæ des tua vela, vetat:
Adde resarciri dispendia tempore nullo
Naturæ illa semel quæ labefacta tulit.
Quid? cùm rex princepsq; aliquis se atque omnia secum

Nostræ arti defert, quod malè corpus agat:
Paruáne tunc geritur res? fit ne in Care periclum?
Cum patrum & populi pendeat inde salus?
Cum tamen in certum discrimen venerit æger:
Pharmaca nec prosint tuta, pericla subi.
Præstiterit tentare aliquid, quàm tradere morti
Certæ ægrum: at iubeo præscia verba loqui.
Idque ideo, ne nostra fides, ars, fama, laboret,
Succedant voto si minùs vlla pio.

Cur pilulæ à cœna ferè porrigantur.

C V M *medicamen adhuc stomacho retinetur, ab esca*
Terreri medici vult Auicenna manum.
Cur ergo à cœna pilulas, cubitumq; sub ipsum.
Aut intempesta pharmaca nocte vorant?
Ventriculumq; cibo assumpto vomitoria raptant?
Cúrue epulis sacris toxica miscet Arabs?
Hæc fiunt, tum quò noxæ minùs adferat vsus.
Illorum: tum quo diutiùs intus agant.
Vis etenim effrenis alimentis victa benignis
Mitescit: nec iam damna sueta parit.
Ventriculus meliùs spatio quæ continet amplo,
Dulcibus & leuibus cum madet ille, vomit.
Quando dapes idem placidas complectitur, illis:
Impositæ pilulæ, cur teneantur, habent.

De animæ deliquijs siue syncope.

S Y N C O P A *cum sternit, primùm prohibeto resoluis*
Spirituosa: dein, iam resoluta, noua.

Postre-

Postremò caussas abige & contraria præbe:
Quæ morbum perdant, moxque redire vetent.
Fontis aqua faciem conspergito, aquáue rosarum:
Mox da muscum, ambram, viuificumq; crocum.
Et tandem vinclis, punctu, clamore fatiga.
Exanimum, dum sit redditus ipse sibi.
Si bilis, crassúsue vapor, dirúmue venenum
Inferat hanc cladem, deniq; ad illa veni.
Nec cessa, nisi deleris radicitus omnem:
Causarum seriem, quatenus arte licet.

De somno.

A cœna dormire statim damnatur: ab illa
Consultum est horas euigilare duas.
At postquam dederis placido tua membra cubili,
Plus horis septem stertere, turpe puta.
Tempore quinetiam somnum culpato diurno:
Quo tamen excubiæ mosq; vetustus egent.

De incommodis ex alui fecibus diutiùs suppresis.

VT stes incolumis sordes subducere ventris
Nitere: & id propria sponte, vel arte face.
Namq; hominem pestes inuadant mille necesse est
Si faciant longam deijcienda moram.
Corrumpuntur enim quamprimum, vimq; veneni
Acquirunt, postquam computruere semel.
Hinc vapor in mentis sedem, vitæq; theatrum,
Non secus ac virus, certa pericla trahit.

Segnities alitur, sensus redduntur inertes:
Spiritus omnis abit, viuiditasque perit.
Somnia perturbant animum, tenebræq; molestant:
Luminaque, vt denso tegmine, nostra tegunt.
Nunc iram accendunt, sæuam exacuuntque phrenitim:
Nunc aliud, fumi pro ratione, ferunt.
Vis etiam expultrix imprimis, deinde resartrix
Læditur, vnde statim singula membra labant.
Ac producuntur crebri varijq; catharri:
Morbiq; Herculei mania, coma, stupor.
Morbi vterini acuuntur, & in iecore omnia languent:
Cum lumbisq; lien, ventriculusq; dolet.
Et praua aut nulla in stomacho consistit orexis:
Fluxúsque articulos copia multa grauat.
Postremò nimis astricta aluus, gignit & auget.
Et fouet omne genus, materiamq; mali.

De corporis exercitio.

Vt motus damna importunus maxima profert:
Sic tempestiuus, sufficiensque iuuat.
Namque recrementis corpus quasi fasse grauatum
Exonerat, vires excitat, auget, alit.
Torpentésque artus stagnantiaque intus in alto
Corpore, perfundit viuiditate noua.
Mane, repurgata vesica, aluoque leuata,
Iactari huc illuc proderit ante cibum.
Sic quoque sub cœnam (cœnam horis ante duabus)
Motio iam vacuo ventre peracta bona est.

Com-

Commoda nulla alia excernendi occasio sumi,
Quin obsit variè, plúsue minúsue, potest.
Cessandum est, motus suspendendusq́, priusquam
Lassemur: cuius nuncius esto calor.

De aëris perflatione.

AVRA nimis conclusa diu corrumpitur: in se
Concipiens virus perniciemq́ grauem.
Aëra consultum alternis purgare diebus:
Et quasi deterso tunc renouare situ.
Idq́ recludendo clausis, multo antè, fenestris:
Aut quærendo alium, quàm fuit ante, locum.

De ventriculi concoctione.

PLVRIMA corrumpunt vitiantq́ in ventre chylosin:
Hæc inter, satias prima, locanda venit.
Offensa hac autem, mors, aut ægrotatio surgit,
Aut noxa, vt leuior vulnere, noxa tamen.
Nam grauia errata in stomacho commissa, nec hepar
Igne nec emendent singula membra suo.
Tanti est ventriculum inculpatè munere functum
Esse suo: atque gulæ ponere posse modum.

De tenera adhuc ætate.

TAM varia & grauia excipiunt incommoda ab ortu
Infantes, pueros, quosq́ iuuenta fouet:
Vt mirer superare aliquem tot posse labores:
Postq́ tot exhaustos viuere posse diu.
Fluxus eos, aphthæ, tussis, phlegmonq́, febrisque,
Atq; alia exercent vix numeranda mala.

Herculeis morbis puerorum obnoxia vita est:
Ætati teneræ quemq; fauere decet.

De fæminarum mola.

E S T *mola carnosa, aut ventosa, aut humida dicta:*
Fæmineosque locos pondere, mole, grauat.
Carnea plerumque obtingit: propriumque dicatum,
Hoc illi nostra nomen in arte manet.
Semineq; à solo muliebri & sanguine multo
Gignitur, immodicus quando ea feruor habet.
Massa hæc informis vix cedit viribus vllis,
Hanc vbi firmauit, sæpius acta dies.
Interdum hanc sequitur pestem immedicabilis hydrops:
Hepatis igne intus deficiente palam.

De hydropisi eiusque curatione.

E S T *triplex hydrops Anasarca leuissima earum est:*
Post hanc Aschites Timpaniasq; grauat.
Omnes ad iecoris frigus damnumq; sequuntur:
Idque vel ex proprio, fortuitoue malo.
Timpanias alijs maiore tyrannide præstans,
Est suspecta magis difficilisq; magis.
Aschites clisteres amat, fomentaq; ventris:
Vt quoque quæ sonitu tympana pulsa refert.
Sumpta per os mauult Anasarca vt phlegma trahatur:
Et renum pateant ante retroq; viæ.
Venter in Aschite, inferioraq; membra tumescunt:
Haud positæ partes editiore loco.
Nam coit inque alui spatio concluditur humor,

Hæretq;

Hæretq́; & rarum est vlteriora petat.
Laxam Anasarca cutem reddit, carnemq́ue madentem.
Gignit: & in totum corpus abire solet.
Estq́; tumor pituitosus, vestigia seruans,
Cum membra impressum, sustinuere manus.
Tympanias Rhasi est nulla aut rarissima citra
Aschitera & flatus hic prope semper adest.
Vtrobiq; autem, præter ventrem, vndiq́ue corpus
Contrahitur, verò deficiente chymo.
Hic sonus auditur de se quem tympana reddunt:
Illic quem dat aqua semirepletus vter.
Cautio summa adhibenda venit purgare volenti:
Nam facili errato proxima culpa grauis.
At culpam pœna, & si impar nec digna sequatur:
Non tamen inde odio debeat esse minus.
Quando erit ergo sequax humor corpusq́ue paratum
Vt vacues, sensim subtrahe, perq́; vices.
Nam magna & subita his omnis vacuatio damno est:
Quale resarciri vix medica arte queat.
Submota interea victus ratione nocenti:
Quæ firmant hepar, restituantq́; dato.
Quæq́ue trahunt lotium, incidunt, flatusq́ue, resoluunt,
Sudoresq́ue cient, temperiemq́; ferunt.
Ceteraq́; adijcias quæ res tempusq́ue locusq́;
Dictabunt, vltro subijcientq́ue tibi.

Medico opere nihil esse infelicius.

PROH

PROH sors infelix nimium, miserandaq; nostra
Conditio: quid enim tristius esse potest?
Vt plagis hominum possimus rite mederi,
Pro ludo est noctes euigilare graues.
Scilicet in tepido veneranda scientia lecto
Non iacet, est genio vix facienda frequens:
Multi anni, studium multum, vigilantia multa
Impendenda libris, eximiusq; labor.
Quærimus in morbis causas, illisque repertis:
Quæ sunt ex vsu prodimus ore pio.
Posteaque inuenti eligimus medicaminis horam,
Mensuram, formam, proferimusq; modum.
Astantesq; monemus sollicitudine multa
Debeat ægrotus qua ratione regi:
Nos tenet anxietas ne non respondeat orsis,
Casu aliquo euentus impediente bonus.
Prospicimus longè: spondemusque optima certo:
Quid mirum? rerum certa sequela patet.
Somnia nos terrent etiam omnia tuta timemus,
In portu donec nauiget alma salus.
Quid quæso vlteriùs præstari possit ab vllo,
Qui bonus & medicus non rudis esse volet?
Spe tamen hæc inter miseri frustramur biantes:
Augetur labes omnia peius habent.
Mendacij arguimur, impostoresque vocamur
Immerito: nec enim fraus ea nostra tulit.
Fraus aliena, dolusq; subest: contraria nostris
Præscriptis

Præscriptis facta hîc multa notare licet.
Non satis est medicum esse virum bonum & arte peritũ,
Vt citò, & vt tutò morbus abire paret:
Æger, amici ægri, & famuli, contendere eôdem
Debent omni opera, sedulitate fide.
Nam quid proficiant mandata salubria? quando,
Contra itur, nec habent optima iussa locum.
Dij precor à nobis fortunam auertite talem,
Non ego tunc posim verba benigna loqui.
Iratus frenderem insultaremque iacenti:
Quod ferret meritis præmia digna suis.
Nitimur in vetitum, ægroto interdicta dederunt,
Danda recusanti seposuêre procul.
Tantùm apud insulsum valet ignorantia vulgus
Quid facitis? vestris artibus æger obit.
Cumque ægro nobis famam, nomenq́ fidemq́,
Eripitis quanti damna putatis ea?
Si qua est in cœlo pietas quæ talia curant
(Non dubium iustus ponderat ista Deus)
A vobis iustas pœnas pro talibus ausis
Qui petat, ad mentem ni redeatis, erit
Exercere artem debet qui doctus in illa est:
Rem medicam medicis, omnia iura sinunt.
Qua fronte audetis alienam inuadere messem:
Cur vltra crepidam sutor inepte sapis?
At credo leuis est & condonabilis error,
Porrigere ægrotis quæ medicina vetat:

Ex ptiſana aſſumpta importuno tempore, Coo
Teſte, obijt qui aliter non obiturus erat.
Eſte itaq; eſte boni poſthac monitiq; periclo
Ne latum digitum noſtra mouete loco.
Veſtram operam huc omnes conferte, ſalubrior ægros
Res iſta, & vobis gratia maior erit.

De nepharijs pharmacopolis.

IN *certos medicos odio impelluntur amaro*
Quidam adeo vt factu nil ſibi turpe putent.
Próque ſalutiferis præſcriptis toxica promant
Ægrotis, odij qui meruere nihil.
Quos ego: ſed malo votum ſuſpendere: malo
Orare. vt referant ad meliora pedem.
Grande nefas hominem priuatò occidere ſontem:
Quale ſcelus fuerit pharmacopola tuum.
Qui neq; flagitioſum aliquem, neq; percutis hoſtem
Securumq; tui munificumq; necas.
Muta animum, pone iram, odiumque omnemq; furorem:
Sis aliorum, alios vt cupis eſſe tuos.

De capitis dolore.

AFFLIGI VE *caput, affligendúmue dolore,*
In febri vrina, eſt quando iugalis, ait
Si nares, aures, os, pus, aliúdue profundant:
Diffugiet capitis, qui fuit ante dolor.
Poſt ſeptem luces dolitans mutuſq; repente,
Ni febris impediat, triſte cadauer erit.

Qui dolor aßiduò cerebrum cum febrē molestat:
Cum mala signa premunt læthifer esse solet.
Si grauidis adsit grauitas, somnusque profundus,
Et dolor in capitis partibus, atra time.
Sin dolor adueniat tandem morbo: erige mentem
Et crisim expecta deliquiumq́ mali.

Medicorum filios rarò esse medicos.

SI *fructum & variam rerum faciemq́ decusq́,*
Aspicias, medica clarius arte nihil.
Munera si reputes ærumnososque labores.
Esse nihil medica tristius arte queat.
Hinc factum, eximij medici, sua viscera, natos
Hac parte vt nolint signa paterna sequi.

De mutua medicorum inuidia ad
Steph. Strat. Iurisc.

PRO *dolor: hócne mihi probro vertatur ab vllo,*
Quod bene natus, opus medicum haud dedigner obire?
Quò mihi rerum vsu, studioq́ atque arte parata,
Ingenioq́ alijsq́ (Dei de munere) donis.
Si sint effœta & nunquam fructum ædere poßint?
Vera est nobilitas virtute excellere vera:
Quid porrò melius quàm prodesse omnibus vltrò?
Afflictis ferre auxilium, ægrotisq́ mederi?
Inuidiosum alij esse volunt, ratione reperta,
Rebus in obscuris me niti, haud teste Galeno,
Aut Coo Hippocrate: At verò quid sustulit illos
Effecitq́ Deos, nisi vis sacræ indita menti?

Qua non proficua vtilibus disiungere scimus?
Vulgare est, odisse fabros socia agmina: gliscit
Hæc eadem pestis inter medicæ artis alumnos
Quantum vsque: pudet effari optime Strati
(Musarum columem Phœbi, Astrææq; sacerdos)
Quæ reipsa experior: stolidi conuitia vulgi
Agyrtásque sino: dictis, factisq; lacessor
Prætexentum arti, ratione vsúque parandæ,
Exercendæque ingenio ac indagine multa,
Italiam temerè, Hesperiámque & nomina regum:
An non Italiam, Hesperiámque & corpora regum
In se conclusit Medicina? quis autumet, illa
Ignorare Iatrum verum, quæ scire necesse est
Vt superet morbos? Regio, mos, sexus, & ætas,
Ceteráque ipso in vestibulo nostræ artis habentur,
Distincta. In medicamentis quoque tradita norma
Vna, eadêmque locis quæ seruiat omnibus æque.
Nonnulli infirmas infirmo in corpore vires
Exagitant: huius cedo an magè robore mentis
Ægrotus redeat in pristina sospita, morbo
Prostrato medicamentis victúque salubri?
Vt semel absoluam: medicorum pectora liuor
Occupat, vt primùm recti statione relicta
Lucro inhiant studióque omni ditescere quærunt.

De obuia edendi opportunitate.

Persarum Reges olim certa vmbra monebat,
Quando oportunum pascere corpus erat.

In

In populo, stomachus munus solarij obibat:
Lexq; erat, vt solis linea certa, fames.
Nos stimulat natura: sui nos admonet ipsa,
Et non obscura voce requirit opem,
Cum patulas fauces auida disrumpit orexi:
Et dependentem vellit ab ore gulam.
Quemq; suus venter comedendi tempus & horam
Cum doceat, quorsum est hora statuta cibo?
Quorsum horologijs suspendimus ilia? quorsum
Crudeles, nostri carnificesq; sumus?
Est vim inferre suæ naturæ escámue negare,
Aut potum, hinc vrget si sitis, inde fames,
Ergo horologium, venter: monstratur & index,
Esto fames: medicum stricta diæta vale.
Omnia sunt etenim sanis sana: omnia salua:
Sæpè ea quæ nimia est sollicitudo nocet.

Calculum in morbis malè numerari.

CALCVLVS *in renes prouecta ætate, frequenter,*
Accidit in pueris rarior esse solet.
Nam plærumque horum vesicam inuadit, vtrique
E rene alterutro semper origo fluit.
Non tamen est morbus, sed morbi vbicunq; propago:
Contentisq; hæret corpora morbus habet.

De medicis subinde ægrotantibus.

VT *sit turpe redargui docentem,*
Si contraria persequatur illis,

Quæ ſupercilio graui tuetur:
Sic vita medicum eſſe diſſolutæ
Eſt magnis varijſq; detineri
Morbis aſsiduo, ſit indecorum.
Nam quis tam rudis, aut ineptus, vſquam?
Quin obmurmeret aut inerudito,
Aut ſocordi adeò, vt putet mederi
Se debere alijs, ſibi priuſquam.
Tempeſtiuam operam bonamq; nauet?
Curandum medicis valere poſsint
Primùm ipſi: hinc alij in fidem recepti,
Hoc eſt, vt ſua, conſonet, Galeno:
Et Coo Hyppocrati inſtituta vita.

De ciborum dimenſo.

PRÆSCRIBI *menſura cibo pro tempore, pro re,*
Et pro ventriculi conditione cupit.
Ventriculo ſiquidem non ſunt plærique capaci,
Vſque adeo, vt multum pro vice ferre queant.
Plus hyemi, minus æſtati concedimus: iſta
Debilitat, fortes ſcilicet illa facit.
Tenſio poſt epulas grauitaſq; in ventre notata,
Arguit ingeſtum plus ſatis eſſe cibi:
Bruta modum ſeruant, nec edunt niſi quanta neceſſe eſt:
Cur nobis victus regula nulla placet?
Cernin? quod plures gula quàm enſis, perdat: ab illa
Morborum inuehitur ſcilicet omne genus.
Laudate ò moniti vitæ quæ ſufficit eſcam:

Simpli-

Simplicem: & omnigenas ne cumulate dapes.
Sit potus satis ille, sitim qui extinguere possit:
Qui viuunt vt edant, hos Epicurus alat.
Vt cibus, ob vitam: ob virtutem ita vita petatur:
Illa modum vitæ ponat: at ista, cibis.

DE REPVBLICA Bruxellensi.

BRVXELLA *vrbs opulenta, nobilisque*
Esses omnibus absoluta punctis,
Si qui rem medicam tuis ministrant
Seplastæ, medici, chirurgi, anusque
Lesbiæ à quibus ars & vsus artis
Ignoratur, abire ciuitate,
Vel quiescere lege cogerentur.
Tuis certe ego commodis studebo
Donec, ciuis ero tibi inquilinus.

Ad operis huius reprehensores.

SVNT *tria quæ metuo ne lector culpet iniquus:*
Primùm: quod sint hæc carmine scripta mihi:
Deinde quod haud quaquam auctores de more citarim,
Postremò tenui serpere nostra stylo.
His quibus obijcio versus operosius esse
Scribere, quam lubricis verba ligata modis:
Tullius optauit nequicquam absoluere carmen:
Attamen orator maximus ille fuit:

Nam

Nam quisnam inficias ibit sacram esse Poësim?
Vatemq́ afflatu numinis esse modò?
His adde Harmonia refici, mentemq́ foueri:
Vim memoratricem, iudiciumq́ capi.
Materies etiam nulla est haud apta Camenis,
Ad quam naturæ vis geniusq́ trahat.
Authores potui, fateor, producere multos
Romanos, Arabes, Graiugenisque satos.
Sed quid opus teste est, in re sine teste patenti?
Postulat in medio lampada nemo die:
In tenebris rebusq́ nouis, dubijsq́ secuti
Te ratio, haud quaquam nomina magna sumus.
Magni sæpe viri mendacia magna tuentur:
Nil mihi, quod ratio non dat aperta, peto.
Dux ea in obscuris (vbi fas) est optima semper:
Post hanc accipiunt experimenta locum.
Vltima iusta quidem sed dissimulanda querela est,
Carmine nos vsos simpliciore scio,
Non omnes æquè ditat facundia: paucis
Copiæ & eloquij nobilioris honos.
At puto nos facili versu, nec lucis egeno
Laude aliqua medicæ consuluisse scholæ.
Exorêre ô aliquis melior qui diuite vena
Musisq́ & Phæbo carmina digna canas.

PER-

PERORATIO.

SPIRITVS alme, tibi grates exoluere dignas
Non opis est nostræ, tam tua larga manus.
Quidquid longo opere exposui mortalibus ægris
Vtile, confiteor munus id esse tuum.
Si qua tamen maneat nostros mercedula versus,
Quæso, oculos animi morte premente regas:
Vt nihil aspiciam, nisi te, Christumq; parentis
Æterni: in quo vno spes mea tota sita est.
Nil quæram à medica arte: vocat quæ tempore fati,
Sic ego: sic, visum dicere numen, erit.

FINIS.

INDEX MEDICORVM Epigrammatum.

De

FINIS.

ANTVERPIÆ, EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS PLANTINVS, ANNO M. D. LXII.

Magnis erroribus magna praeluxerunt nomina.

19.

Margarita preciosa Magistri Boni Ferariensis
in 4to.

Gdy szeka to wama to ca jam sama
a gdy szeka tebie to grawa obie

Kuianavia laciesnica. kuiani sayca.
Tak ieden polak wykazał sobie łaciesnice go
kwas. Patron Hanck kaiani. kaco, Polacco: fui
mi una cacanavia. per dialogum

Obaczywszy iedna pieknq panne w pieknym letniku
rzekł Radbych te materią miał na materac

Trzecia panna wszytky obaczywszy. Z Pani wszytka
day ię kabi kiedyby na nie własne obaczył by przy
Landskorone albo Kalwaria.

Mucha padła jedwem na szybę, ktora wszybie
obaczy przylaci, zdersy w szybie

Przygania kociol garcowi a oba czernią. Vide fabulā
Aesopi de ola fictili et abenea. Societatis periculosa

krzywo na mię patrzy: iesli przez okulary albo przez
kieliszek to nie dziw. bo iest difforme medium. Vide
qui Optici de refractione.

Upatesz sie wyora cztopia. Oyciec gorzał czysko. A przecie
głowe popsowało. O rzeci tejto omen bedzie. Omen
abo ze sie y dziś upiess. Omen. [Chciał Amen rzec]

Jadac przez Mazowsze zgadałem sie z jednym slachcicem
w Warce o Moskwie. miedzy inszymi rzeczami pytał mie
iako tam [tez] wielki dziać: gdym poczał powiadac, drugi
mie przytał. Abyście tam. Rzeku jam niebył. A on
na to. A diabłasz powiadasz o tym.

Zegnanie dworskie
In fronte nieman ięny
In pectore. nieman długow
In sinistro brachio nieman prawa
in dextro nieman lewa
amen.

NB
Uwazyc byemu
dwie rzeczy
Ala to siła.
Wiec iedno.
Mi to miało:

NB
Tak brata mo-
wić.

